

Begroting 2018

Inhoudsopgave Begroting 2018

Inleiding/Leeswijzer	3	
Hoofdstuk 1. Coalitieakkoord 2015-2019	5	
Hoofdstuk 2. Programmaplan 2018	9	
Hoofdstuk 3. Beschouwingen bij de begroting		
- A Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	29	
- B Uitgangspunten en normen	31	
- C Uitkomst van de begroting 2018	32	
- D Waterschapsbelastingen	32	
- E Kostentoerekening	36	
- F Weerstandsvermogen	38	
- G Investeringsprogramma	39	
- H Financiering (treasuryparagraaf)	40	
- I Risicoparagraaf	42	
- J Verbonden partijen	46	
- K Bedrijfsvoering	48	
- L EMU-saldo	49	
Hoofdstuk 4. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten	52	
Hoofdstuk 5. Vaststellen begroting 2018	59	
Bijlagen		
1	Geplande investeringen 2018	63
	Toelichting C investeringen	65
2	Staat van reserves en voorzieningen 2018	72
3	Staat van personeelslasten 2018	74

Inleiding

De begroting 2018 is samengesteld op basis van de Waterschapswet. De begroting 2018 is een programmabegroting, dit houdt in dat de begroting is onderverdeeld in een aantal programma's. Bij de indeling in programma's is de indeling van het beheerprogramma 2016 - 2021 gevolgd.

Leeswijzer

Ten eerste wordt in hoofdstuk 1 ingegaan op het coalitieakkoord 2015 – 2019 "Zelfbewust Duurzaam Vooruit". In het coalitieakkoord is een aantal strategische thema's en accenten benoemd en is aangegeven dat hierop en op nog te ontwikkelen initiatieven – met een nadere uitwerking – wordt teruggekomen. In het eerste hoofdstuk stippen wij een aantal ontwikkelingen aan.

In hoofdstuk 2, programmaplan 2018, wordt per programma ingegaan op de beleidsdoelen en onze ambities in 2021. Per programma zijn de beleidsdoelen nader uitgewerkt in opgaven en maatregelen: de acties. Per actie is concreet aangegeven wat we in 2018 gaan doen. Daarnaast wordt als afsluiting van dit hoofdstuk per programma een overzicht gegeven van de netto exploitatiekosten en de geplande investeringsuitgaven.

Hoofdstuk 3 bevat grotendeels financiële beschouwingen. Hier wordt onder andere ingegaan op de begrotingsuitkomst, de begroting naar taken en de bijbehorende belastingtarieven voor 2018 en onze geplande investeringen.

Hoofdstuk 4 gaat nader in op de uitkomst van de begroting 2018. De begroting 2018 op kosten- en opbrengstensoorten wordt vergeleken met de begroting 2017 en van een nadere toelichting voorzien.

Hoofdstuk 5 bevat het voorstel tot het vaststellen van de begroting.

Als bijlagen zijn diverse financiële overzichten opgenomen. Uiteindelijk komen alleen de bijlagen over de geplande investeringen 2018 (met een toelichting op de C-investeringen), de staat van reserves en voorzieningen 2018 en de staat van personeelslasten 2018 in de begroting 2018 voor het algemeen bestuur.

Hoofdstuk 1. Coalitieakkoord 2015-2019

Algemeen

Ten aanzien van het coalitieakkoord 2015-2019 is de stand van zaken als volgt:

KRW versnellen

Ten aanzien van het mogelijk versnellen van KRW maatregelen is gebleken dat het project Zuidlaardermeer kansen biedt. Intussen is voor het Zuidlaardermeer een bestuurlijke stuurgroep geformeerd. De voorbereiding voor het opstellen van het inrichtingsplan Zuidlaardermeer is in volle gang, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau.

In 2017 is het opstellen van het inrichtingsplan concreet gestart. De stuurgroep wordt hierbij betrokken. Op dit moment ligt de focus op het creëren van bestuurlijk en ambtelijk commitment. Het betrekken van alle partijen gaat moeizaam. Er wordt nog steeds naar gestreefd om een concept inrichtingsplan in 2018 gereed te hebben.

De monitoring van de realisatie van onze KRW doelen wordt momenteel geïntensiveerd. Dit betekent dat resultaten eerder bekend zijn en in 2017 worden afgerond. In 2018 komen we hiervoor met een tussenbalans. Dat is de evaluatie KRW doelbereik.

Samenwerking waterketen

Door waterschap Hunze en Aa's is een aanbod aan de regio gedaan om als hostende organisatie voor "meten en monitoren" te fungeren. De aangebrachte fasering van de aanbidding door het waterschap Hunze en Aa's ligt moeilijk. Dit voorstel is door ons zo opgebouwd om de risico's beheerst te houden.

Naast dit voorstel wordt bekeken of een voorstel samen met de gemeente Groningen en waterschap Noorderzijlvest kan worden gedaan. Voordeel van deze aanpak is dat bij de start van de samenwerking, een groter draagvlak aanwezig is.

Wij geloven dat een goed monitoringssysteem de basis is voor een goede optimalisatie in de Waterketen.

Stedelijk waterbeheer

Onze opzet was om in 2016 bij één gemeente een stresstest klimaatadaptatie uit te voeren, nadat we alle gemeenten uiterlijk in 2016 hadden bezocht. In 2016 zijn echter niet alle gemeenten bezocht. Dat is begin 2017 afgerond. Hierover is in een plenaire bijeenkomst met de gemeenten gesproken. We zullen met twee gemeenten een pilot stresstest uitvoeren. Dit zijn de gemeenten Groningen en een gebied binnen Stadskanaal en De Kompanjie (gemeente Veendam en Pekela).

De resultaten van de pilots worden in 2018 in een nieuwe plenaire bijeenkomst gepresenteerd. Er is nu nog geen beeld te geven van de eventuele kosten. Het uitvoeren van een stresstest is een omvangrijke operatie. De komende drie jaren wordt voor alle gemeenten een stresstest uitgevoerd. Uiterlijk eind 2020 zijn alle stresstesten uitgevoerd. In september 2017 is het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie door de Deltacommissaris voorgelegd aan de regering. De landelijke afspraken over de aanpak van wateroverlast en hittestress in stedelijk en landelijk gebied staan hierin verwoord. We zijn bezig met de gemeenten Pekela en Veendam om onderhoudsafspraken te maken. Op dit moment brengen we de huidige situatie van dit stedelijk waterareaal in beeld om eventuele achterstanden met elkaar te kunnen bespreken.

Energie

In de oktober vergadering 2017 van het AB is positief besloten over het voorstel duurzame energie opwekking. Hierbij wordt een bijdrage van 5,1% aan de energie opwekking geleverd door te investeren op meerdere plaatsen in zonnepanelen en kleine windmolens. De opgewekte energie zal

grotendeels worden gebruikt voor eigen eigen gebruik. Daarnaast is aangegeven dat we als Hunze en Aa's, de energiebesparingsdoelstelling van 30% en de doelstelling 40% zelfvoorzienendheid niet in 2020 halen. De waterschappen gezamenlijk zullen deze doelstellingen halen.

Wij zullen met voorstellen komen voor het zetten van vervolgstappen. Hiermee geven wij invulling aan de aangenomen motie.

Veenoxidatie

Voor alle aandachtsgebieden brengen wij momenteel de actuele veendikte in kaart. Dat wil zeggen de dikte en ligging van het veen ten opzichte van de GLG (gemiddeld laagste grondwaterstand) en het maaiveld. De opdracht is verstrekt en de betrokken grondeigenaren zijn benaderd voor toestemming. Nadat de gewassen van het land zijn worden de 5000 boringen uitgevoerd en in april 2018 gerapporteerd.

Er is gestart met een vervolgpilot voor het gebied Valthermond. Hiervoor wordt momenteel een uitvoeringsplan opgesteld. Eind 2017 is de voortgang van het proces aan het bestuur voorgelegd. De kennis die is opgedaan in de pilotgebieden en de uitkomsten van de cartering zal gedeeld worden met de provincies en met stakeholders. Met de provincies onderzoeken we daarna welke ruimtelijke voorwaarden vastgelegd moeten worden en waar het watersysteem meer leidend moet zijn bij het toekennen van de functie om veenoxidatie te voorkomen. De uitkomsten van de pilot en de afstemming met de provincies zullen we daarna toepassen in andere veenoxidatie gebieden.

Dierenwelzijn

We zijn gestart met een visie op de gravers in ons gebied. Begin 2018 wordt het landelijke onderzoek muskusratten afgerond.

Het beverbeleid en bijbehorend protocol worden door de provincies vastgesteld. Wij hebben onze inbreng vanuit waterveiligheid en voldoende water gedaan. Zowel het beverbeleid als het protocol worden ter kennisname in het algemeen bestuur gebracht.

In ons gebied zijn een aantal dieronvriendelijke situaties aangepakt. Zo wordt onder andere voorkomen dat dieren in een lange duiker kunnen verdrinken en bieden we dieren de mogelijkheid om uit een diepe sluiskom te klimmen.

Er wordt gewerkt aan het implementeren van een oplossing voor de perscontainers die thans worden gebruikt bij negen weinig vuil producerende rwzi's, namelijk een continue afgesloten stalen rolcontainer.

Communicatie

Na de concretisering van het communicatiebeleidsplan is gewerkt aan de uitwerking van verschillende acties op het terrein van de onderdelen zichtbaarheid, communicatieve organisatie, opiniemanagement en educatie.

Denk bijvoorbeeld aan uitbreiding en actualisering van informatievoorziening, inbreng tijdens grotere events en generale aandacht voor thema's als waterkwaliteit, (maai)beheer en onderhoud en klimaatadaptatie.

Daarnaast wordt bij diverse projecten, naast de projectcommunicatie en –participatie, breed en via diverse media gecommuniceerd. Bijvoorbeeld bij projecten als de Brede Groene Dijk en Tusschenwater.

Binnen de organisatie zijn diverse communicatietrainingen uitgezet, waaronder een schrijftraining en training crisiscommunicatie.

Qua educatie wordt er, gelet op de voorgaande successen, wederom sterk ingezet op de bewustwording van water bij de basisschoolkinderen. Uiteraard naast de middelbare scholieren en volwassenen. Hiervoor zijn enkele nieuwe les- en voorlichtingspakketten ontwikkeld.

Voor de accentbepaling qua communicatie worden de uitkomsten van het stakeholdersonderzoek benut, inclusief de uitkomsten van het onderzoek naar transparantie onder de AB leden.

Zuiveringsstrategie

Het plan van aanpak van de zuiveringsstrategie is in het AB van 5 juli 2017 vastgesteld. De werkzaamheden zijn nu met name gefocust op de mogelijkheden tot verdere fosfaatverwijdering bij onze rwzi's.

Slibstrategie

De aanbesteding van de slibeindverwerking is afgerond. Er is een nieuw contract afgesloten met Swiss Combi voor een periode van drie jaar. Daarnaast is er de mogelijkheid drie maal met één jaar te verlengen. Uitkomst is een aanbieding waarbij geen kolengruisdosering gaat plaatsvinden. De investering in de kolengruisdoseerinstallatie is door het AB van NZV geschrapt.

Duurzaamheid

In de vergadering van het algemeen bestuur van 7 juni 2017 heeft u het voorstel tot herijking van het duurzaamheidsbeleid behandeld. Het jaarverslag 2016 was daar onderdeel van.

In de door u vastgestelde herijking van het duurzaamheidsbeleid staan actiepunten die wij de komende jaren gaan uitvoeren. Graag verwijzen wij hiernaar.

Waterkwaliteit

Via het bestuursvoorstel "10 puntenplan" heeft u op 7 juni 2017 ingestemd met het nemen van maatregelen om te hoge concentraties van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan. Wij verwijzen graag naar dit bestuursvoorstel voor meer inhoudelijke informatie. In de AB vergadering van 13 december 2017 staat het bestuursvoorstel tussenevaluatie KRW-doelbereik en 10 puntenplan geagendeerd.

Zwerfvuil

We verwijderen jaarlijks zwerf- en drijfvuil bij onze sluizen en rondom onze watergangen. Daarnaast zijn wij bezig met een project met enkele gemeenten en een recreatieondernemer om de kanalen in Westerwolde regelmatig te schonen. Zoals tijdens één van de vergaderingen van ons algemeen bestuur in 2016 is gerapporteerd, hebben we met KRW-onderzoek inzicht gekregen in de hoeveelheid zwerfvuil in de Westerwoldse kanalen. Dit is aanzienlijk meegevallen.

Hoofdstuk 2. Programmaplan 2018

Inleiding

De Waterschapswet geeft het algemeen bestuur een grote rol in de beleidsbepalende functie. Dit wordt onder meer bereikt door in de begroting en meerjarenraming het beleid van het waterschap voor de komende jaren weer te geven. De begroting is daarom ingedeeld naar programma's. Per programma dient expliciet te worden weergegeven welke doelstellingen het waterschap nastreeft. Wij gebruiken het beheerprogramma 2016-2021 om aan dit onderdeel invulling te geven. Wij zijn ons ervan bewust dat we hiermee de "reguliere taakuitoefening" wat meer op de achtergrond plaatsen.

Om onze doelstellingen weer te geven worden de vier w's als richtlijnen gebruikt.

- Wat willen we bereiken. Zie hiervoor ons beleidsdoel en ambitie per thema van het beheerprogramma.
- Wat gaan we daarvoor doen. Zie de acties per programma.
- Wanneer is het uitgevoerd.
- Wat gaat het kosten. De acties leiden over het algemeen tot investeringskosten. Per programma worden de investeringskosten getotaliseerd.

Opzet

Dit hoofdstuk met daarin het programmaplan geeft onze beleidsopgaven (acties) voor het komende jaar weer. De indeling van het beheerprogramma volgen we hierbij. De nummering is gelijk aan het beheerprogramma.

Eerst wordt per programma ons *beleidsdoel* weergegeven. Deze visie komt overeen met het beheerprogramma. Zie hiervoor de hoofdstukken 4 tot en met 7 van het beheerprogramma. Daarna wordt per programma onze *ambitie in 2021* weergegeven. Ook deze komt uit het beheerprogramma. Vervolgens zijn per programma de ingekaderde opgaven en maatregelen (de acties) opgesomd.

Het komt voor dat bepaalde acties in 2018 nog niet actueel zijn. Deze acties zijn in het programmaplan van de begroting dan ook niet opgenomen.

In deze begroting is per actiepoint aangegeven wat we concreet in het begrotingsjaar gaan doen om het actiepoint te realiseren: "Wat gaan we doen in 2018?".

Om de continuïteit te waarborgen wordt in de meerjarenraming en de begroting gewerkt met drie vaste programma's: veiligheid, voldoende water en organisatie. De toegepaste thema's uit het beheerprogramma worden – in financiële zin – in deze programma's verwerkt.

In tabelvorm:

Programma begroting	Hoofdstuk beheerprogramma 2016 - 2021
Veiligheid	Veiligheid
Voldoende water	Voldoende water
	Schoon en ecologisch gezond water
	Water en ruimtelijke ordening
Organisatie	-

In het beheerprogramma is geen thema gewijd aan de organisatie. Daarom ontbreekt dat programma in het programmaplan. Jaarlijks wordt via de paragraaf bedrijfsvoering in de begroting wel ingegaan op de organisatiedoelen. Zie hiervoor hoofdstuk 3, onderdeel K "bedrijfsvoering".

Omgaan met beheerprogramma-acties

Niet alle beheerprogramma-acties zijn in het programmaplan terug te vinden. Alle beheerprogramma-acties die pas na het begrotingsjaar starten zijn nog niet opgenomen.

Zodra een actiepunt is afgerond zal dit actiepunt zowel in de jaarrekening als in de begroting worden vermeld. Dit overzicht zal uiteindelijk alle acties van het beheerprogramma bevatten.

De einddatum per actie ligt in principe vast. Deze datum is uit het beheerprogramma overgenomen. Door omstandigheden kan het voorkomen dat een datum vervroegd kan worden. Ook kan het voorkomen dat een vertraging in de voortgang optreedt. Via de voor- en najaarsrapportage wordt hierover gerapporteerd. Een eventuele aanpassing van een einddatum wordt in de begroting of de meerjarenraming opgenomen.

Dergelijke aanpassingen zullen dan via een voetnoot bij de betreffende actie kenbaar worden gemaakt.

Autorisatie per programma.

Tot slot van dit hoofdstuk is een financieel overzicht opgenomen. Hierin worden de netto kosten per programma getoond en de totale investeringsuitgaven gekoppeld aan dit programma. Met het vaststellen van de begroting stelt u tevens de uitgaven per programma vast. Hiermee machtigt u het dagelijks bestuur om voor het uitvoeren van het programma tot maximaal de netto kosten uitgaven te mogen doen. Een overschrijding van de netto kosten per programma zal dan ook via een begrotingswijziging aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

Afgeronde beheerprogramma acties

	Omschrijving actiepunt	Afgerond	Opmerking
4.8.	Vaststellen strategie voor gravers	2017	
4.9.2.	Ons calamiteitenplan verbeteren op basis van de inundatiefilms	2016	
5.1.1.	Onder leiding van de provincie uitvoeren van pilot beekdalvisie Achterste diep	2016	
5.1.3.	Uitvoeren resterende peilbesluiten	2016	Uitgezonderd peilbesluiten in veenoxidatie gebieden
5.2.2.	Rapportage waterkwaliteitsonderzoek	2016	
5.2.3.	Rapportage effect regelbare drainage	2016	
5.5.1.	Flexibel peilbeheer invoeren voor de Duurswoldboezem met het Schildmeer	2016	
6.3.3.	NVO: kanalen Oldambt	2017	
6.18.2.	Samen met provincies vaststellen aanpak specifieke wateren met hoge ecologische waarde	2017	

Programma veiligheid

Beleidsdoel

Levensbedreigende situaties voor mensen mogen niet plaatsvinden; voor dieren proberen we die zoveel mogelijk te voorkomen.

Het leven in een deltagebied als Nederland vraagt om bescherming tegen het water en de hieraan verbonden gevaren voor mens, dier en goed. Veiligheid voor de mens staat dan ook voorop; altijd en overal. Om een veilige situatie te bereiken, kijken we naar verschillende maatregelen (meerlaags veiligheid). Voorop staat de preventie van overstroming door het op sterkte houden van de zeedijk en boezemkaden (laag één). Maar door ook te kijken naar maatregelen in de ruimtelijke inrichting zijn beperkingen van gevolgschade mogelijk als het een keer mis gaat (laag twee). Hierbij denken we bijvoorbeeld aan het voorkomen van nieuwe bebouwing in overstromingsgevoelig gebied, het beschermen van kwetsbare gebouwen en het op hoogte brengen van vluchtroutes. Tot slot zijn er de maatregelen in de rampenbeheersing, zoals goede calamiteiten- en evacuatieplannen (laag drie),

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn we begonnen aan de uitvoeringsmaatregelen voor de verbetering van de zeedijk. Het Masterplan Kaden is afgerond en vrijwel alle bergingsgebieden zijn ingericht. We zijn voor 80% klaar met de verbetering van de stabiliteit van onze boezemkaden. In samenwerking met de Veiligheidsregio is ons calamiteitenplan op elk moment actueel en is er een goede afstemming met gemeenten en provincies over de invulling van de tweede laag. We houden met bovenstrooms vasthouden gelijke tred met de verwachte extra neerslag als gevolg van de klimaatverandering

Het programma veiligheid is in negen onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van veiligheid te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

1. Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) (4.1)

Acties		Gereed
4.1.1.	Actualiseren van overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten	2019
4.1.2.	Actualiseren overstromingsrisicobeheerplannen voor de ROR	2020

Wat gaan we doen in 2018?

4.1.1. Informatie aanleveren aan het "ROR productieteam kaarten". Welke gegevens we moeten aanleveren wordt in 2017 bepaald. Dit loopt via de provincie Groningen.

4.1.2. Onze inspanningen starten in 2019.

2. Zeedijk (4.2)

Acties		Gereed
4.2.2.	Binnen de Project Overstijgende Verkenning (POV) onderzoek naar kansrijke oplossingsrichtingen	2018 ¹
4.2.3.	Toetsing van primaire keringen met het nieuwe wettelijke toetsings-instrumentarium	2023
4.2.4.	Vorbereiding uitvoering dijkversterkingsprojecten	> 2020
4.2.6.	Pilot aanleg groene dijk	2024 ²

Wat gaan we doen in 2018?

4.2.2. Voor ons is de kansrijke oplossing de Brede Groene Dijk: die wordt uitgevoerd in 2016 – 2024.

4.2.3. We zijn in 2017 gestart met de nadere analyse veiligheid (NAV) voor het traject Kerkhovenpolder-Duitsland. Dit wordt in 2018 afgerond.

Vervolgens starten we eind 2018 met de beoordeling van het gedeelte oude zeesluis Farmsum tot Kerkhovenpolder.

4.2.4. We zijn gestart met POV Brede Groene Dijk. De overige trajecten wachten op de uitkomsten van de beoordelingen.

4.2.6. Start uitvoeren Brede Groene Dijk: graven klutenplas, inrichting en vullen slibdepot (Ecoshape).

3. Boezemkaden (4.3)

Acties		Gereed
4.3.2.	Uitvoeren verbeterwerken stabiliteit boezemkaden direct na afkeuring	2021
	- Winschoterdiep / Pekel Aa	2019
	- Drents diep	2019
	- Tusschenklappen	2020
4.3.3.	Tweede toetsingsronde alle regionale keringen, inclusief kosten-batenanalyse en voorstel stabiliteitsnorm (1:300 en 1:1000 veiligheidsklassen)	2023
4.3.4.	Vaststellen norm voor de overige regionale keringen	2023

Wat gaan we doen in 2018?

4.3.2. De voorbereiding van de projecten rondom het Winschoterdiep / Pekel A en Drents Diep zijn opgestart en worden afgerond in 2018. Daarna volgt de uitvoering.

Het project rondom Tusschenklappen is vertraagd in verband met de besluitvorming rondom de stikstoffabriek van de Gasunie in deze polder.

4.3.3. De tweede toetsingsronde in het kader van de aardbevingsproblematiek is al afgerond. Hierover is gerapporteerd naar de provincie Groningen. We hebben tevens gerapporteerd over onze aanpak van de trajecten die niet voldoen (projecten Pekel A/ Drents Diep en Tusschenklappenpolder) en groot onderhoud voor de komende jaren. Hiervoor staan investeringsprojecten in de MJI.

De kosten baten analyse is eerder al uitgevoerd. De conclusie was dat nieuwe normen niet zorgen voor sterk hogere lasten voor het waterschap.

Jaarlijks komt er een (tussen) rapportage over de 2^e toetsing.

4.3.4. De provincie Groningen neemt eind 2017 het initiatief om met de beide waterschappen een norm vast te stellen voor de keringen rond bergingsgebieden en de overige keringen, niet zijnde de regionale keringen.

¹ Was oorspronkelijk 2017. Eindjaar POV is gewijzigd.

² Was oorspronkelijk 2017. Vertraging in start Brede Groene Dijk.

4. Lokale keringen (4.4)

Actie		Gereed
4.4.1.	Samen met provincies vaststellen eisenpakket voor de lokale keringen	2018

Wat gaan we doen in 2018?

4.4.1. De provincie Groningen neemt in 2017 het initiatief om met de beide waterschappen een norm vast te stellen voor de keringen rond bergingsgebieden en de overige keringen, niet zijnde de regionale keringen.

Wij wachten op het initiatief van de provincie. De bergingsgebieden houden wij voldoende waterkerend met de oude Masterplan Kaden-norm en de overige regionale keringen hebben voldoende hoog achterland.

5. Op hoogte brengen van de boezemkaden (4.5)

Acties		Gereed
	Afronding Masterplan Kaden (47 km)	2019
4.5.1.	Duurswold	15 km
4.5.2.	Drentsche Aa	7 km
4.5.3.	Hunze	10 km
4.5.4.	Oldambt-Fiemel	5 km
4.5.5.	EKD boezem	10 km

Wat gaan we doen in 2018?

4.5.1. Duurswold

De laatste 2,5 km is nu voorbereiding zodat dit stuk in 2019 uitgevoerd kan worden.

4.5.2. Drentsche Aa

In 2018 nemen we 2 km in uitvoering en ronden wij de planvoorbereiding voor de laatste 5 km af.

4.5.3. Hunze

Vorbereiding en start uitvoering van kadetrajecten langs het Drentse diep.

4.5.4. Oldambt-Fiemel

Door het toepassen van de meest recente Maatgevende Hoogwaterstanden in de modellering is gebleken dat de meeste kaden voldoen. De kleinere opgave die resteert wordt meegenomen in het onderhoud.

4.5.5. EKD (EemsKanaal Dollard) boezem

Voor de boezemkaden in het gebied van Delfzijl (Eemskanaal, Oude Eemskanaal en Oosterhornhaven) beoordelen we op basis van het beheerdersoordeel welke trajecten opgehoogd moeten worden zodat die voorbereid kunnen worden voor uitvoering.

Algemeen: de verwachting is dat we eind 2019 alle Masterplan Kaden opgaven hebben uitgevoerd.

6. Bergingsgebieden (4.6)

Acties		Gereed
4.6.2.	Inrichting bergingsgebied Meerstad	1 miljoen m ³ 2021

Wat gaan we doen in 2018?

4.6.2. De concrete invulling van onze bijdrage (een bedrag per m³ berging) krijgt dit jaar gestalte.

7. Vasthouden bovenstrooms (4.7)

Acties			Gereed
4.7.1.	Water vasthouden in beekherstelprojecten in de Ruiten Aa	450.000 m ³	2020
4.7.2.	Water vasthouden in beekherstelprojecten in de Drentsche Aa	400.000 m ³	2021
4.7.3.	Water vasthouden in de beekherstelprojecten in de Hunze	450.000 m ³	2021
4.7.4.	Zoeken naar ruimte voor resterende wateropgave Westerwolde	1.100.000 m ³	2021

Wat gaan we doen in 2018?

4.7.1. Start uitvoeren traject Renneborg-Ter Walslage (directie Prolander).

4.7.2. Uitvoering van de inrichting Geelbroek start in 2018 (trekker Prolander). Daarnaast start de planvoorbereiding voor het verhoging piekdoorvoer door Loonerdiep-Taarlooschediep.

4.7.3. In 2018 is de planuitwerking en voorbereiding van deelgebied Paardetangen en deelgebied De Branden in volle gang. Het in uitvoering zijnde deelgebied Tusschenwater wordt in 2018 afgerond.

4.7.4. Geen activiteiten, wel kansen pakken en meeliften bij projecten van externen.

Programma voldoende water

Beleidsdoel

We zorgen voor voldoende water, nu en in de toekomst, zowel in droge als in natte perioden.

De zorg voor voldoende water betekent dat wij streven naar een optimaal waterbeheer voor de functies in ons gebied. Bij de vaststelling van de gewenste waterpeilen, maken we een zorgvuldige afweging van de belangen van de diverse functies. In natte perioden voeren we water af, in droge perioden zorgen we indien mogelijk voor voldoende water. We zorgen er voor dat de wateroverlast beperkt blijft tot het afgesproken, aanvaardbare niveau. Wij voorkomen wateroverlast door bodemdaling en we geven op proactieve wijze advies aan gemeenten om wateroverlast in stedelijk gebied zoveel mogelijk te voorkomen. We onderhouden de watergangen zodanig dat de aan- en afvoerfunctie van de watergangen gegarandeerd blijft en houden daarbij zoveel mogelijk rekening met de ontwikkeling en het behoud van natuurwaarden en ecologische belangen. Tevens zorgen we voor voldoende waterdiepte voor de scheepvaart.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn de inundatieknelpunten opgelost. We hebben een werkwijze voor de omgang met veenoxidatiegebieden, we hebben vastgesteld hoe we omgaan met functie volgt peil in de beekdalen van Drenthe en we hebben met het Rijk, de provincies en de gebruikers afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van water in droge perioden (voorzieningsniveau).

Het programma voldoende water is in tien onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van voldoende water te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

1. Afstemming peilen op functies (5.1)

Acties		Gereed
5.1.4.	Nieuwe toetsing van ons watersysteem aan de inundatienormen	2018
5.1.5.	Oplossing van de resterende 180 ha inundatieknelpunten	2020 ³

Wat gaan we doen in 2018?

5.1.4. De toetsing is vervangen door stresstests wateroverlast in stedelijk gebied en een pilot over piekbuien in landelijk gebied. Pilot in landelijk gebied start in 2018.

5.1.5. De analyse van inundatieknelpunten gebeurt op basis van peilbesluiten. De resterende knelpunten lossen we op tijdens dit peilbesluitproces.

2. Wateroverlast door veenoxidatie (5.2)

Acties		Gereed
5.2.1.	Opstellen en Implementatie werkwijze voor peilbesluiten in de veenoxidatie aandachtsgebieden	2019 ⁴
5.2.3.	Peilbesluiten in veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen	2019 ⁵
5.2.4.	Samen met de provincies onderzoeken in welke gebieden er kansen liggen	2018 ⁶

³ Was oorspronkelijk 2021.

⁴ Was oorspronkelijk 2016.

⁵ Was oorspronkelijk 2017. Eerst moeten de pilots Valthermond en Hongerige Wolf zijn afgerond.

⁶ Was oorspronkelijk 2016.

	om veenoxidatie te vertragen en wat daarvoor moet gebeuren om dat mogelijk te maken	
--	---	--

Wat gaan we doen in 2018?

5.2.1. Dit wordt opgepakt na de uitvoering van de pilot in Valthermond.

5.2.3. Afhankelijk van de discussies rondom veenoxidatie ronden we deze peilbesluiten af in 2018/19. We wachten op de implementatie van de werkwijze voordat we deze peilbesluiten gaan opstellen.

5.2.4. De kartering van de veengebieden is pas april 2018 afgerond. Dan kunnen we bodemdalingsprognoses maken en met provincies bepalen wat de strategie wordt.

3. Wateroverlast door gas- en zoutwinning (5.3)

Acties		Gereed
5.3.1.	Uitvoering maatregelen Zuidlaardermeer/Drents Diep	2021
5.3.3.	Update noodzakelijke maatregelen gas- en zoutwinning	2021

Wat gaan we doen in 2018?

5.3.1. In 2018 wordt voor de KRW in samenhang met de bodemdalingsmaatregelen en in samenwerking met andere overheden en beheerders het uitvoeringsprogramma opgesteld. De revitalisering van de rietoevers is daarin opgenomen.

5.3.3. De update wordt jaarlijks bijgehouden en bijgewerkt.

4. Wateroverlast stedelijk gebied (5.4)

Actie		Gereed
5.4.1.	Samen met de gemeenten noodzakelijke maatregelen uitvoeren in het stedelijk gebied	2021

Wat gaan we doen in 2018?

5.4.1. In Hoogezand-Sappemeer wordt een deel van de wateropgave in het kader van de wijkvernieuwing Gorecht West gerealiseerd.

Door de gemeente Emmen wordt een Regenwaterstructuurplan opgesteld om wateroverlast te voorkomen en knelpunten op te lossen. Het stroomgebied van Hunze en Aa's is in beeld als oplossing voor de kern Emmen .

De herinrichting van Bosbeek-Nijlandsloop met daarin extra berging voor stedelijke wateropgave (trekker gemeente Assen) start.

5. Droogte in de zomer/wateraanvoer (5.5)

Acties		Gereed
5.5.2.	Flexibel peilbeheer toepassen in nieuwe woonwijken en nieuwe meren	2021
5.5.3.	Bepalen van waterconserveringsmaatregelen op onder andere het Drents Plateau	2019 ⁷
5.5.4.	Stimuleren waterconserveringsmaatregelen	2021
5.5.5.	Vaststellen voorzieningenniveau voor wateraanvoer door het waterschap	2021
5.5.6.	Stimuleren van efficiënt watergebruik en verminderen watervraag	2021 ⁸

⁷ Was oorspronkelijk 2021. De studie beregenen uit grondwater Drentse Aa is in 2018 af.

5.5.7.	Optimaliseren interne waterverdeling en eventueel aanpassing van infrastructuur	2021
5.5.8.	Ontwikkelen van beleid voor nieuwe (industriële) gebruikers van zoet water	2020

Wat gaan we doen in 2018?

5.5.2. Wordt waar mogelijk in projecten meegenomen.

5.5.3. Is onderdeel van onderzoek naar beregenen uit grondwater en de mogelijke compenserende effecten van conserveringsmaatregelen in het Drentsche Aa gebied. Dit wordt afgerond in 2018.

5.5.4. Wordt waar mogelijk in projecten en pilots meegenomen. Als punt 5.5.3. is afgerond wordt in 2018 een maatregelenplan opgesteld voor het Drentsche Aa gebied.

5.5.5. Onderzoek naar kosten en baten van vergrootte aanvoergemalen loopt en wordt in 2018 afgerond.

5.5.6. Wordt waar mogelijk in projecten en pilots meegenomen. In 2018 onder andere in het project Spaarwater II en in de pilots met druppelirrigatie in Drenthe.

5.5.7. Is gekoppeld aan het onderzoek bij punt 5.5.5.

5.5.8. Dit gaan we in 2018 samen met de provincies opstarten.

6. Verdroogde natuurgebieden (5.6)

Acties		Gereed
5.6.1.	Bepalen mogelijkheden versnelling aanpak verdroogde gebieden door waterschap	2021 ⁹
5.6.2.	Uitvoering van de restantopgave NNN (Natuur Netwerk Nederland) voor Groningen	2021
5.6.3.	Uitvoering van een deel van de verdrogingsmaatregelen binnen Natura 2000 Drentsche Aa	2019 ¹⁰
5.6.4.	Opstellen inrichtingsplan voor verdrogingsopgave Oosterbos Emmen	2018

Wat gaan we doen in 2018?

5.6.1. De Provincie Groningen is niet bereid om in Lappenvoort / Oosterland gronden te onteigenen voor natuur/verdroging. De terrein beherende organisaties onderzoeken in overleg met ons of de waterpeilen in een deel van het gebied kunnen worden verhoogd.

5.6.2. Zie de actiepunten 4.7 (vasthouden bovenstreams) en 6.2 (Herstel van de beek).

5.6.3. Uitvoering van de inrichting Geelbroek in 2018 wordt gestart (trekker Prolander).

Planvoorbereiding voor beekverhoging in Zeegserloopje, Anloërdiepje en Taarlooschediep – Loonerdiep.

5.6.4. Geen actie van onze kant. Initiatief moet komen van eigenaren (Staatsbosbeheer en Landgoed Scholtenszathe).

7. Natura 2000 (5.7)

Acties		Gereed
5.7.1.	Uitvoering revitalisering rietoevers Zuidlaardermeer (zie KRW maatregel)	2021

⁸ Was oorspronkelijk 2018. Kan pas starten na afronding van het onderzoek naar kosten-baten van aanpassen aanvoergemalen dat bij punt 5.5.5. wordt afgerond in 2018.

⁹ Was oorspronkelijk 2016. Verdrogingsbestrijding is door provincies ondergebracht in NNN en Natura2000. Daardoor verschoven in de tijd.

¹⁰ Was oorspronkelijk 2021. Uitvoering kan sneller.

5.7.2.	Uitvoering van beekbodemverhoging Loonediep/Taarloosche diep, deel van Zeegserloopje en Anloërdiepje (zie KRW maatregel)	2021
---------------	--	------

Wat gaan we doen in 2018?

5.7.1. In 2018 wordt voor de KRW in samenhang met de bodemdalingsmaatregelen het uitvoeringsprogramma opgesteld. De revitalisering van de rietoevers is daarin opgenomen.

5.7.2. De planvoorbereiding start dit jaar.

8. Grondwater (5.8)

Actie 5.8.1.	Samen met provincies een nota grondwaterbeheer opstellen met daarin: - beschrijving van de visie (doelen/ambities) op het beheer van het grondwater-systeem - afspraken met provincies over samenwerking - inventarisatie van problemen die op korte termijn moeten worden aangepakt - concrete acties om die problemen op te lossen.	Gereed 2019 ¹¹
-------------------------------	---	-------------------------------------

Wat gaan we doen in 2018?

5.8.1. Dit jaar pakken we het grondwaterbeheer met de provincies op.

9. Onderhoud watergangen en vaarwegen (5.10)

Actie 5.10.1.	Toetsing/herziening status van watergangen en schouwsloten	Gereed 2020 ¹²
--------------------------------	--	-------------------------------------

Wat gaan we doen in 2018?

5.10.1. In 2017 is de hydrologische toetsing afgerond. We ronden in 2018 de gebiedsanalyses af, waarna we kunnen starten met het herzien van de status hoofdwatgang naar schouwslot.

¹¹ Was oorspronkelijk 2018

¹² Was oorspronkelijk 2018. Toetsing is in 2017 afgerond. Uitvoeren in 2020 pas afgerond.

Programma schoon en ecologisch gezond water

Beleidsdoel

We zorgen voor schoon en ecologisch gezond water, waarin systeemspecifieke dieren en planten voorkomen.

De zorg voor ecologisch gezond water omvat een grote diversiteit aan watertypen. Dit zijn allereerst de grotere beken, kanalen en meren, waarvoor binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen en maatregelen zijn opgesteld. Daarnaast betreft dit zwemwater en ook het stelsel van kleinere watergangen voor de aan- en afvoer van water. Wij geven als waterschap advies aan gemeenten over stedelijke wateren en we adviseren de provincie over de zwemwaterkwaliteit. Voor ecologisch gezonde wateren zijn vooral de hydromorfologische inrichting en de fysisch-chemische samenstelling van het water van belang. Wij zorgen voor de zuivering van rioolwater. De kwaliteit van het gezuiverde water, dat op oppervlaktewater wordt geloosd, voldoet aan de wettelijke normen.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn de inrichtingsmaatregelen voor de KRW voor 80% gereed. We zien een duidelijke verbetering van de waterkwaliteit, de gewasbeschermingsmiddelen laten alleen nog incidentele overschrijdingen zien, de zwemwateren hebben een goede bacteriologische kwaliteit, de zuiveringen dragen bij aan het behalen van de waterkwaliteitsdoelen en op een aantal locaties leveren we indien dit economisch rendabel is energie of produceren we grondstoffen.

Het programma schoon en ecologisch gezond water is in negentien onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van schoon en ecologisch gezond water te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

1. Kaderrichtlijn Water (6.1)

Acties		Gereed
6.1.2.	Tussentijdse evaluatie toestand en doelbereik	2018
6.1.3.	Status van het nieuwe Woldmeer (al dan niet KRW-lichaam beoordelen)	2018
6.1.4.	Vaststellen nieuw maatregelenplan voor Stroomgebiedsbeheerplan 2022-2027	2021

Wat gaan we doen in 2018?

6.1.2. Eind 2018 gaan we naar het algemeen bestuur met de inschatting van het doelbereik en mogelijke oplossingen om de doelen te bereiken. Deze uitkomst wordt de input voor het gebiedsproces van 2019.

6.1.3. In 2018 bepalen we wanneer het Woldmeer officieel opgenomen zal worden als waterlichaam. De KRW-monitoring is al wel gestart. Deze zal voor fytoplankton ook in 2018 plaatsvinden.

6.1.4. In 2018 beginnen we met de voorbereidingen voor de gebiedsprocessen voor het stroomgebiedsplan 2022 – 2027, die we in 2019 gaan houden.

2. Herstel van de beek (6.2)

Acties			Gereed
6.2.1.	1. Westerwoldse Aa	15 km hermeandering	2019 ¹³
6.2.2.	2. Drentsche Aa	4 km hermeandering	2021
		3 stuks beekpeilverhoging	2021
6.2.3.	3. Hunze	17 km hermeandering	2021

Wat gaan we doen in 2018?

6.2.1. Start uitvoering traject Renneborg-Ter Walslage (directie Prolander).

6.2.2. Planvoorbereiding hermeandering Rolderdiep (trekker Prolander) en planvoorbereiding voor beekverhoging in het Zeegserloopje, het Anloërdiepje en het Taarlooschediep-Loonerdiep.

6.2.3. In 2018 is de planuitwerking en voorbereiding van deelgebied Paardetangen (ca. 1,5 km) en deelgebied De Branden (ca. 3 km) in volle gang. Het in uitvoering zijnde deelgebied Tusschenwater (2 km) wordt in 2018 afgerond.

3. Natuurvriendelijke oevers in kanalen (6.3)

Acties	Aanleg natuurvriendelijke oevers:		Gereed
6.3.1.	Kanalen Westerwolde (waarvan 3.5 km gereed)	12 km	2021
6.3.2.	Kanalen Fiemel	3,4 km	2018
6.3.4.	Kanalen Duurswold	2,7 km	2020
6.3.5.	Kanalen Hunze/Veenkoloniën	8 km	2021
6.3.6.	Noord-Willemskanaal	3 km	2021

Wat gaan we doen in 2018?

6.3.1. Kanalen Westerwolde

De voorbereiding starten en zo mogelijk beginnen met de uitvoering van ca. 10 km NVO in de Groningse KRW kanalen in Westerwolde.

6.3.2. Kanalen Fiemel

In 2017 is de voorbereiding gestart. De oplevering van de totale 3,4 km wordt verwacht in 2018.

6.3.4. Kanalen Duurswold

Ter hoogte van Tjuchem is een lengte van 250 m NVO in voorbereiding.

6.3.5. Kanalen Hunze/Veenkoloniën

De voorbereiding starten en zo mogelijk beginnen met de uitvoering van NVO in de Groningse KRW kanalen in de Veenkoloniën.

6.3.6. Noord-Willemskanaal

Planvoorbereiding en inventarisatie van potentiële locaties vindt dit jaar plaats.

4. Herstel van meren (6.4)

Acties		Gereed
6.4.2.	1. Opstellen herstelplan Hondshalstermeer	2018
6.4.3.	2. Opstellen inrichtingsplan Zuidlaardermeer	2018
6.4.4.	3. Inrichting rietoevers Zuidlaardermeer	2021
6.4.5.	4. Inrichting moeraszone Wolfsbarge II bij het Zuidlaardermeer	2021

¹³ Was oorspronkelijk 2018. De voorbereiding door prolander heeft meer tijd gekost.

Wat gaan we doen in 2018?

6.4.2. Op basis van de uitkomsten van onderzoeken en analyses in 2017, wordt in 2018 een start gemaakt met een herstelplan.

6.4.3. In 2018 wordt voor de KRW in samenhang met de bodemdalingsmaatregelen en in samenwerking met andere overheden en beheerders het uitvoeringsprogramma opgesteld. De revitalisering van de rietoevers is daarin opgenomen.

6.4.4. Zie actiepunt 6.4.3.

6.4.5. De inrichting is afhankelijk van de beschikbaarheid van de gronden. De actie hiervoor ligt bij de provincie Groningen.

5. Vismigratie (6.5)

Acties	Realisering vispassages:	Gereed
6.5.2.	1. Westerwolde 8 vispassages	2019 ¹⁴
6.5.3.	2. Drentsche Aa 2 vispassages	2021
6.5.4.	3. Hunze 7 vispassages	2021

Wat gaan we doen in 2018?

6.5.2. De vispassage in het Veelerdiep voorbereiden en uitvoeren. De resterende 7 passages in maken allemaal deel uit van de herinrichting van de Ruiten Aa in Westerwolde. Deze vallen onder het Waddenfondsproject "Tussen Aa's en Zee" en worden in 2018 uitgevoerd, afronding in 2019.

6.5.3. Beide passages zijn onderdeel in de planvoorbereiding voor de hermeandering Rolderdiep.

6.5.4. Drie passages worden in 2018 in de planuitwerking en voorbereiding van deelgebied Paardetangen en deelgebied De Branden meegenomen.

6. Nutriënten (6.6)

Acties		Gereed
6.6.1.	Bepalen maatregelen reductie fosfaat-nalevering uit de bodem in Drentsche Aa en Hunze	2019 ¹⁵
6.6.2.	Bepalen van noodzaak eventuele verdere fosfaatreductie in kanaal Fiemel	2018 ¹⁶

Wat gaan we doen in 2018?

6.6.1. We maken risicokaarten voor uit- en afspoeling van N (natrium) en P (fosfor) in de Hunze en van P en Gewasbeschermingsmiddelen in de Drentsche Aa. We rekenen de effecten door van maatregelen en scenario's op vermindering uit- en afspoeling uit landelijk gebied voor de Drentsche Aa.

6.6.2. Analyseren van de grondwatergegevens die over 2016 en 2017 zijn verzameld in polder Fiemel. De grondwatergegevens in combinatie met de water – en stoffenbalans die in 2017 is opgesteld van polder Fiemel moet duidelijkheid geven in hoeverre de fosfaatreductie mogelijk is.

¹⁴ Was oorspronkelijk 2018.

¹⁵ Was oorspronkelijk 2017. De resultaten van Topsoil worden opgeleverd in 2019.

¹⁶ Was oorspronkelijk 2017.

7. Gewasbeschermingsmiddelen (6.8)

Acties		Gereed
6.8.1.	Monitoring gewasbeschermingsmiddelen op KRW-meetpunten	2021
6.8.2.	Maatregelen in Glastuinbouwgebieden samen met LTO Glaskracht	2021
6.8.3.	Waar mogelijk faciliteren we de aanleg van akkerranden	2021

Wat gaan we doen in 2018?

6.8.1. We continueren de monitoring van gewasbeschermingsmiddelen op de KRW-meetpunten.

6.8.2. Advisering aan tuinders over interne waterstromen en mogelijkheden tot beperking van emissies (gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten) in het restwater, waarbij bij tuinders, die niet in de advisering zijn meegenomen, toezicht en handhaving zal plaatsvinden. Start van het onderzoek naar de rol van de rioleringscapaciteit in de omvang van emissies.

6.8.3. Akkerranden langs watervoerende sloten als blauwe dienst worden gerealiseerd in samenwerking met ANOG (Agrarische Natuurvereniging Oost Groningen) en AND (Agrarische Natuur Drenthe). In de watersystemen Drentsche Aa (ca. 50 km lengte) en Westerwolde (ca. 50 km lengte).

8. Verzilting (6.10)

Acties		Gereed
6.10.1.	Bepalen eventuele aanpassing meetlocatie of norm bij overschrijdingen	2018
6.10.2.	Bepalen effect vermindering van doorspoeling op zoutgehalte en ecologie	2021

Wat gaan we doen in 2018?

6.10.1. De meetlocaties zijn inmiddels aangepast. We gaan in 2018 kijken of we de norm voor chloride moeten bijstellen.

6.10.2. De 0-meting in de Oldambtboezem is uitgevoerd in 2016 en afgerond met een rapportage in 2017. Conform het AB-besluit van 7 juni 2017 wordt het doorspoelen in 2017 en 2018 gestopt en worden de effecten hiervan gevolgd door middel van het aangelegde meetnet. In 2019 worden de uitkomsten van het onderzoek teruggekoppeld aan het AB.

9. Vergunningverlening, toezicht en handhaving (6.11)

Actie		Gereed
6.11.1.	Actualiseren beleidsnota vergunningverlening en handhaving op basis van nieuwe Omgevingswet	2020 ¹⁷

Wat gaan we doen in 2018?

6.11.1. De invoering van de nieuwe omgevingswet is uitgesteld. De datum van 1 juli 2019 wordt niet gehaald en de minister van IM zal met een nieuwe planning komen. Het actualiseren zullen we daar op laten aansluiten.

10. Zuiveren (6.13)

Actie		Gereed
6.13.2.	Opheffen van de rwzi Scheve Klap en aansluiten op de rwzi Delfzijl	2020
6.13.3.	Doorvertaling van landelijk beleid naar mogelijke maatregelen terugdringing	2018 ¹⁸

¹⁷ Was oorspronkelijk 2019. Uitstel door relatie met Omgevingswet.

6.13.4.	emissie van microverontreinigingen Verdere ontwikkeling van de rwzi als grondstoffenfabriek voor fosfaat en stikstof	2021
6.13.5.	Optimaliseren van de energieproductiemix (elektriciteit / gas) bij de rwzi's	2019 ¹⁹

Wat gaan we doen in 2018?

6.13.2. Dit jaar geen activiteiten. In 2019 zullen de mogelijkheden mogelijke varianten in kaart worden gebracht en aan het bestuur worden aangeboden.

6.13.3. De mogelijkheden van het terugdringen van microverontreinigingen zal zich toespitsen op de medicijnresten verwijdering. De Hotspotanalyse is nog niet afgerond. Hoe de prioritering gaat plaatvinden is onderdeel van de afronding. Landelijk beleid is nog niet vastgesteld.

6.13.4. Onze activiteiten blijven beperkt tot het volgen van de ontwikkelingen.

6.13.5. De vervanging en optimalisatie van de WKK Scheemda voeren we dit jaar uit en WKK Assen in 2019.

11. Visstandbeheer (6.14)

Actie		Gereed
6.14.1.	Opstellen regionaal aalbeheerplan	2019 ²⁰

Wat gaan we doen in 2018?

6.14.1. Werken aan de achtergrondanalyse behorende bij het regionaal aalbeheerplan.

12. Exoten (6.15)

Actie		Gereed
6.15.1.	Rapportage van verspreiding en effecten op KRW-doelstellingen van de Gevlekte Amerikaanse Rivierkreeft en Chinese Wolhandkrab	2020 ²¹

Wat gaan we doen in 2018?

6.15.1. Opstarten van het onderzoek naar de verspreiding en effecten van beide diersoorten.

13. Drinkwateronttrekkingsgebied (6.16)

Actie		Gereed
6.16.1.	Uitvoeren afgesproken maatregelen uit Uitvoeringsprogramma oppervlaktewateronttrekkingen Drentsche Aa	2021

¹⁸ Was oorspronkelijk 2017. Het wachten is op het ontwikkelen van landelijk beleid. Afronden in 2018 is nu reëel.

¹⁹ Was oorspronkelijk 2021.

²⁰ Was oorspronkelijk 2021. Door een betere spreiding van de werkzaamheden in de voorliggende beheerplanperiode kan het plan eerder worden afgerond.

²¹ Was oorspronkelijk 2021. Door een betere spreiding van de werkzaamheden in de voorliggende beheerplanperiode kan het plan eerder worden afgerond.

Wat gaan we doen in 2018?

6.16.1. Aan alle maatregelen werken we dit jaar.

14. Zwemwater (6.17)

Acties		Gereed
6.17.1.	Bepalen maatregelen ter verbetering van bacteriologische waterkwaliteit	2021
6.17.2.	Uitbreiden monitoring zwemwateren met blauwalgen	2021
6.17.3.	Ondersteunen onderzoek zwemwater / blauwalgenproblematiek	2021

Wat gaan we doen in 2018?

6.17.1. Vooralsnog zijn voor 2018 geen specifieke werkzaamheden gepland (voor de plassen met bacteriologische problematiek zijn maatregelen bepaald in 2016 en 2017).

6.17.2. Ook in 2018 wordt er specifiek onderzoek gedaan naar blauwalgen in een aantal zwemplassen waar blauwalgenproblematiek is.

6.17.3. Vooralsnog zijn voor 2018 geen specifieke werkzaamheden gepland. Een en ander is ook afhankelijk van uitkomsten onder actiepunt 6.17.2.

15. Overige wateren inclusief stedelijk water (6.18)

Acties		Gereed
6.18.1.	Samen met gemeenten vaststellen voor welke stedelijke wateren een streefbeeld en maatregelenpakket wordt opgesteld	2020 ²²

Wat gaan we doen in 2018?

6.18.1. Deze actie wordt uitgevoerd in 2020. Eerst wordt prioriteit gegeven aan de verdere uitwerking van het 10-puntenplan en de resultaten van het project KRW doelbereik.

16. Waterketen (6.19)

Acties		Gereed
6.19.1.	Opstelling integrale afvalwaterbeleidsplannen	2019
6.19.2.	Invoering integraal meet- en monitoringssysteem	2019

Wat gaan we doen in 2018?

6.19.1. In 2018 worden de afvalwaterplannen voor de clusters "Kop van Drenthe" en "Groningen-Haren-Ten Boer" opgesteld. Hiermee zijn alle afvalwaterplannen opgesteld.

6.19.2. Het invoeren is afhankelijk van de gemaakte keuze binnen de waterketen ten aanzien van de wijze van meten en monitoren.

²² Was oorspronkelijk 2017, later 2018.

Programma water en ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

We zorgen voor een optimale afstemming tussen water en ruimtelijke ordening en borgen daarbij dat water een meesturende rol heeft in de ruimtelijke ordening.

Ruimtelijke ordening en waterbeheer hebben grote invloed op elkaar. Vroeger moest het water zich aanpassen aan de eisen van de ruimtelijke ordening en de diverse gebruiksfuncties zo goed mogelijk faciliteren. Recente waterproblemen toonden aan dat we wateropgaven niet meer alleen met technische ingrepen kunnen oplossen, maar dat we meer en meer van natuurlijke processen gebruik moeten maken. Dat vraagt echter om ruimte. Bovendien is het onverstandig om zonder meer ruimtelijke bestemmingen te plannen, die op het gebied van waterbeheer niet toekomstbestendig zijn en op een later tijdstip tot extra maatschappelijke ingrepen en kosten leiden. Daarnaast biedt de combinatie met water kansen voor andere maatschappelijke domeinen, bijvoorbeeld recreatie en toerisme. Kortom, water stelt eisen en beperkingen aan de ruimtelijke inrichting, maar biedt aan de andere kant ook mogelijkheden. Om dat bij de ontwikkeling van ruimtelijke visies en plannen goed tot zijn recht te laten komen, is een vroegtijdige, meedenkende en toetsende benadering vanuit het waterschap en samenwerking met provincie en gemeente essentieel. Door de OESO is onlangs een rapport over het waterbeheer in Nederland uitgebracht waarbij ook gewezen is op versterking van de relaties tussen water, landgebruik en ruimtelijke ordening (o.a. integrale gebiedsgerichte aanpak). De door de OESO gesignaleerde versterking van de relaties tussen water, ruimtelijke ordening en landgebruik onderschrijven wij en daar willen we in de praktijk ook naar handelen.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn we vroegtijdig betrokken bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en keuzen die relevant voor ons zijn. Klimaatbestendigheid en waterveiligheid zijn volwaardig ingebed in alle ruimtelijke visies en plannen die ons beheergebied raken. Tevens is er samen met de provincies bepaald in welke situaties we het principe van functie volgt peil hanteren in plaats van peil volgt functie.

Het programma water en ruimtelijke ordening is in twee onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van water en ruimtelijke ordening te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

1. Prominentere rol voor water (7.1)

Acties		Gereed
7.1.1.	Samen met gemeenten en provincies uitwerken beleid voor ruimtelijke adaptatie conform afspraken uit Deltaprogramma	2020
7.1.2.	Intensivering van ons relatiebeheer met provincies en gemeenten om een vroegtijdige, kansen scheppende en optimale afstemming tussen water en r.o.-functies te realiseren	2021

Wat gaan we doen in 2018?

7.1.1. Samen met gemeenten wordt uitvoering gegeven aan de stresstest klimaatadaptatie. Dit loopt door tot en met 2020. Met de provincies wordt ook gesproken over ruimtelijke adaptatie in het landelijk gebied.

7.1.2. Dit doen we onder andere via de stresstest klimaatadaptatie. Hiervoor zijn als pilot aangewezen de stedelijke kernen van Groningen en een gecombineerde pilot Stadskanaal en De Kompanjie (Veendam en Pekela).

We continueren ons periodiek overleg met gemeenten.

Vroegtijdig betrokken worden bij initiatieven vanwege de nieuwe Omgevingswet, zoals het voorbereiden van omgevingsvisies door provincies en gemeenten en daarbij zorgen voor juiste inbreng van wateraspecten.

2. Houdbaarheid "peil volgt functie" (7.2)

Actie		Gereed
7.2.1.	Samen met de provincies werken we een strategie uit rond de discussie 'peil volgt functie – functie volgt peil'	2018 ²³

Wat gaan we doen in 2018?

7.2.1. Aan de hand van de uitkomsten van de pilot veenoxidatie en het beekdalenbeleid wordt het gesprek met de provincie Groningen opgestart.

²³ Was oorspronkelijk 2016. Door de koppeling met veenoxidatie en het beekdalen beleid is dit punt uitgesteld.

Kosten per programma op kostensoort
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2018	Begroting 2017
Veiligheid		
Kapitaallasten	4.951	4.812
Personeelslasten	1.537	1.562
Overige lasten/baten	5.205	5.090
Totaal	11.693	11.464
Watersystemen		
Kapitaallasten	15.232	15.950
Personeelslasten	14.178	13.714
Overige lasten/baten	25.001	25.758
Totaal	54.411	55.422
Organisatie		
Kapitaallasten	1.342	1.175
Personeelslasten	10.521	10.138
Overige lasten/baten	10.861	11.081
	22.724	22.394
waarvan doorberekend*	5.686	5.368
Totaal	17.038	17.026
	83.142	83.912

*Via de uurtarieven van medewerkers wordt een deel van de kosten van dit programma (huisvesting en automatisering) doorberekend aan de programma's veiligheid en watersystemen. Om een dubbeltelling te voorkomen worden deze kosten op dit programma in mindering gebracht.

Investeringsuitgaven per programma

	Begroting 2018	Begroting 2017
Veiligheid	3.275.000	6.471.000
Watersystemen	13.257.000	11.146.000
<i>Waarvan voor zuiveringsbeheer:</i>	<i>2.014.000</i>	<i>1.031.000</i>
Organisatie	4.890.000	2.510.000
Totaal	21.422.000	20.127.000

Hoofdstuk 3. Beschouwingen bij de begroting 2018

Hoofdstuk 3 van de begroting is onderverdeeld in een aantal paragrafen. Een aantal hiervan is voorgeschreven in het Waterschapsbesluit. De volgende onderwerpen worden behandeld.

- A. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar
- B. Uitgangspunten en normen
- C. Uitkomst van de begroting 2018
- D. Waterschapsbelastingen
- E. Kostentoerekening
- F. Weerstandsvermogen
- G. Investeringsprogramma
- H. Financiering (treasuryparagraaf)
- I. Risicoparagraaf
- J. Verbonden partijen
- K. Bedrijfsvoering
- L. EMU-saldo

A. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Het beleid van het waterschap wordt gevormd door externe en interne kaders en ontwikkelingen. In hoofdstuk 2, het programmaplan, worden vooral externe kaders benoemd (onder andere KRW) en doorvertaald naar de beleidsdoelstellingen van het waterschap. Het programmaplan 2018 is gebaseerd op het beheerprogramma 2016-2021. De opbouw is hiervan afgeleid. Het coalitieakkoord is ook een intern kader. Financieel vormt de meerjarenraming 2018 – 2021 (AB 5 juli 2017) een belangrijk kader. De economische situatie van Nederland is ook van belang voor het opstellen van de begroting.

De volgende ontwikkelingen kunnen hier genoemd worden.

De economie in Nederland

In de Macro Economische Verkenning (MEV) 2018 van het Centraal Planbureau wordt voor 2018 een economische groei verwacht van 1,8%. Een nagenoeg gelijk opgaande groei van werkgelegenheid en arbeidsaanbod zorgt voor een lichte afname van de werkloosheid. De verwachting is dat het EMU-saldo positief uitkomt en stijgt naar + 0,9%. De inflatie bedraagt naar verwachting 1,3% in 2018.

De meerjarenraming 2018 - 2021

Afgelopen voorjaar is door uw algemeen bestuur de meerjarenraming 2018 – 2021 vastgesteld. Deze meerjarenraming ging uit van een gemiddelde lastenstijging van 0,2% per jaar. Voor de taak watersysteembeheer stijgen de lasten tot en met 2021 met 2,0% per jaar. Voor de taak zuiveringsbeheer dalen de lasten gemiddeld met 1,8% per jaar. Deze “scheve” lastenontwikkeling komt doordat we veel opgaven en dus kosten in het watersysteembeheer (KRW, veiligheid) hebben. Bij het zuiveringsbeheer hebben we minder opgaven. Hierbij wordt nog opgemerkt dat de huidige discussie over het verwijderen van medicijnresten, op termijn kan leiden tot een kostenverhoging van de taak zuiveringsbeheer.

Omgevingswet

Het doel van de Omgevingswet is het bundelen van heel veel wetten met betrekking tot de fysieke leefomgeving (bodem, geluid, lucht, water etc.). Met als doel met minder regels toe te kunnen. De diverse overheden moeten hun plannen integreren en onderling op elkaar afstemmen. Daarnaast probeert de Omgevingswet alle informatie digitaal beschikbaar te stellen, waardoor burgers, initiatiefnemers en overheden gemakkelijker over informatie kunnen beschikken.

Voor het waterschap zijn de waterschapsverordening (waarin we alle waterschapsregels opnemen), het inbrengen van het waterbelang bij gemeente en provincie en de integratie (afstemming) van het vergunningenproces met andere overheden belangrijke items.

Het is momenteel onduidelijk wanneer de Omgevingswet van kracht wordt. De invoeringsdatum is al een paar keer uitgesteld. De verwachting is dat "ergens in 2021" momenteel een reële optie is.

Eind 2017 zullen we in beeld hebben wat de (financiële) gevolgen zijn van de invoering van de Omgevingswet. Vanaf 2017 hebben we (vooralsnog) € 100.000,- per jaar in de begroting opgenomen als ondersteuning voor de implementatie van de Omgevingswet. Al bekende ICT-investeringen, die in relatie staan met de Omgevingswet zijn in het investeringsprogramma opgenomen. In 2018 zullen we landelijke ontwikkelingen volgen en toepassen op de door onszelf op te stellen waterschapsverordening. Daarnaast oriënteren wij ons op mogelijke gevolgen voor de organisatie en werkwijzen van de implementatie. Dat betekent een nadere afstemming op processen, organisatie en relevante bedrijfsvoering onderdelen: informatisering, organisatieontwikkeling/HRM, communicatie, juridische zaken en financiën.

Duurzaamheid

In de meerjarenraming is vanaf 2017 t/m 2020 jaarlijks een investeringsbedrag opgenomen van € 1 miljoen voor duurzaamheidsmaatregelen, totaal € 4 miljoen. Dit bedrag is opgenomen om in 2020 ons doel van 40% van ons energieverbruik zelf op te wekken te realiseren. In de AB vergadering van 4 oktober 2017 is een krediet van € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld voor het plaatsen van zonnepanelen op een aantal van onze terreinen en daken. Tevens worden vier kleine windmolens, met een ashoogte van 15 meter, geplaatst. Wanneer alle realistische energiebesparingsmaatregelen en alle maatregelen ter benutting van biogasproductie tot aan 2020 uit het Energieprogramma van het waterschap zijn genomen, dan wekt het waterschap 30,4% van zijn totale energieverbruik in 2020 zelf op. Dit is onder de aanname dat de investering in de vergroting van de WKK's bij rwzi's Scheemda en Assen door gaat. Het doelgat is dan dus nog 9,6% (40% minus 30,4%).

10 puntenplan Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen

In de AB vergadering van 7 juni 2017 is ingestemd met het 10 puntenplan Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen (GBM). Beide groepen stoffen lieten in 2014 en 2015 een toename van de overschrijdingen van de norm zien. In de meerjarenraming 2018 – 2021 is jaarlijks € 80.000,- opgenomen voor analyses van GBM en nutriënten. Tevens is een krediet vrijgeven van € 220.000,- voor de aanschaf en plaatsing van apparatuur voor continue debietmetingen en waterkwaliteitsmetingen.

Nieuwbouw Laboratorium

In oktober 2016 heeft het AB ingestemd met de realisatie van een nieuw laboratorium naast het hoofdkantoor in Veendam. Het AB heeft hiervoor in eerste instantie een krediet beschikbaar gesteld van € 2.500.000,-. Door tegenvallers in de planuitwerking en de wens van het bestuur extra op energie te besparen (duurzaamheidsbeleid) is een aanvullend kredietvoorstel in voorbereiding. Naar verwachting zal in maart 2018 de uitvoering van de nieuwbouw starten met een doorlooptijd tot het eind van het jaar. De verwachte ingebruikname van het nieuwe laboratorium is 1 januari 2019.

Zuiveringsstrategie

In de AB vergadering van 5 juli 2017 is het plan van aanpak zuiveringsstrategie vastgesteld. In dit plan van aanpak zijn de diverse activiteiten opgenomen die de komende jaren worden onderzocht ten behoeve van de herijking van de zuiveringsstrategie. De werkzaamheden zijn nu met name gefocust op de mogelijkheden tot verdere fosfaatverwijdering bij de RWZI Gieten.

B. Uitgangspunten en normen

De basis voor het opstellen van deze begroting is de "meerjarenraming 2018 - 2021" waarmee u op 5 juli 2017 heeft ingestemd.

De volgende algemene uitgangspunten zijn voor de begroting 2018 toegepast.

Personeelslasten

Formatie

De formatie is gehandhaafd op 317,5 FTE conform de strategische personeelsplanning (SPP III). Deze formatie gaat uit van een minimale formatieve opzet.

Loonkosten

In de begroting 2018 stijgen de loonkosten met 2,5% ten opzichte van de begroting 2017. Dit is gelijk aan de verwachte stijging bij de MJR. Met dit percentage kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals de prestatietoelage (voorheen uitloopregels), aanpassingen in de sociale lasten (o.a. zorg- en pensioenpremies) en de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten) worden gedekt.

De ontwikkeling van de pensioenpremies blijft onzeker. Het ABP heeft de pensioenpremies voor 2017 verhoogd. De algemene verwachting was dat de pensioenpremie na 2017 nog verder zal stijgen. Bepalend voor de pensioenpremies is de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad geeft de verhouding aan tussen bezittingen en (toekomstige) pensioenverplichtingen van het ABP. De dekkingsgraad is per 31 juli 2017 97,4%. De beleidsdekkingsgraad is de afgelopen maanden gestegen. De kritische grens van 88% is niet meer in beeld. Het "afstempelen" van pensioenen lijkt de komende jaren niet meer aan de orde. In hoeverre deze recente ontwikkelingen van invloed zijn op een eventuele verdere stijging van de pensioenpremies na 2017 is nog niet bekend.

Prijzen

In de begroting 2018 is rekening gehouden met 1,5% prijsstijging (inflatie). De budgetten zijn met dit percentage verhoogd. Het CPB verwacht voor 2018 een inflatie van 1,3%.

Bij specifieke onderdelen zoals zuiveren over de grens en Het Waterschapshuis en het Noordelijk Belastingkantoor gaan we uit van de begrotingen van betreffende partijen. Onze invloed hierop is beperkt. Op deze onderdelen passen we de algemene inflatiecorrectie niet toe. Voor de raming van de energiekosten nemen we eveneens geen inflatiecorrectie mee. Hier gaan we uit van contractprijzen.

Kapitaallasten

De kapitaallasten zoals berekend in de begroting 2018 zijn gebaseerd op een investeringsvolume van € 15 miljoen. Het renteomslagpercentage voor 2018 is berekend op 2,82% (2017 2,96%).

In bijlage 1 is de voor 2018 geplande werkvoorraad investeringen opgenomen.

Onvoorzien

In ons financieel statuut is geregeld dat de hoogte van de stelpost onvoorzien per taak is gekoppeld aan de omzet van die taak. De raming voor onvoorzien per taak bedraagt thans 0,125% van de omzet.

Voor de taak watersysteembeheer bedraagt de raming voor onvoorzien € 57.000,- en voor de taak zuiveringsbeheer € 49.000,-.

Jaarrekening 2016, voorjaarsrapportage 2017 en najaarsrapportage 2017

De eventuele structurele effecten van deze rapportages zijn in deze begroting verwerkt.

C. Uitkomst van de begroting 2018

Deze begroting is gebaseerd op de op 5 juli 2017 vastgestelde MJR 2018 – 2021. De uitkomst wijkt gering af van de verwachte uitkomst voor 2018.

UITKOMST BEGROTING 2018 (bedragen x € 1 miljoen)

	Begroting 2018
Jaarschijf 2018 volgens de MJR 2018 – 2021 (excl. aanwending algemene reserves)	85,2
BEGROTING 2018 (excl. aanwending reserves)	85,0

Ten opzichte van de verwachte uitkomst vallen de lasten € 0,2 miljoen lager uit. In grote lijnen is dit verschil als volgt te verklaren:

- Een lagere bijdrage (nadeel) grensoverschrijdend afvalwater (GOAW) van waterschap Drents Overijsselse Delta (DOD) van € 97.000,- omdat in het verrekentariaf, ingaande 2017, onze doorbelasting vanuit het watersysteembeheer niet meer wordt meegenomen.
- Een lagere te betalen bijdrage (voordeel) aan waterschap Noorderzijlvest (GR NZV) van € 165.000,-.
- Hogere bijdrage aan het Waterschapshuis (HWH) € 60.000,-, op basis van de begroting HWH.
- Een viertal C investeringen van in totaal € 70.000,- zijn, vanwege de aard van de uitgaven, overgeheveld naar de exploitatie.
- Extra budget monitoring waterkwaliteit (geneesmiddelen) € 40.000,-.
- Lagere kapitaallasten van € 322.000,-.

Ten opzichte van de begroting 2017 zijn de lasten gedaald met € 0,9 miljoen. Voor een gedetailleerdere toelichting op de verschillen met de begroting 2017 verwijzen wij u naar hoofdstuk 4.

D. Waterschapsbelastingen

Het belastingstelsel voor waterschappen bestaat uit drie heffingen: de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing (heffing op indirecte lozingen) en de verontreinigingsheffing (heffing op directe lozingen). De watersysteemheffing heeft betrekking op de zorg voor de waterkering, de waterkwantiteit en de (passieve) waterkwaliteit waarbij de kosten worden toegedeeld op basis van waardeverhouding.

Binnen de watersysteemheffing zijn vier belastingcategorieën: Ingezetenen, Gebouwd, Ongebouwd (niet zijnde natuur) en Natuur. Voor buitendijks gelegen gebouwde en ongebouwde objecten (niet zijnde natuur) wordt de maximale tariefdifferentiatie (tariefverlaging van 75%) toegepast. Vanaf 2013 wordt eveneens een differentiatie (+ 100%) voor openbare verharde wegen toegepast. Het tarief voor verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief voor zuiveringsheffing.

Per taak kan het volgende beeld worden gegeven ten aanzien van de te ontvangen belastingopbrengsten en hiervoor in rekening te brengen belastingtarieven. De belastingtarieven voor de watersysteemheffing zijn gebaseerd op de kostentoedeling watersysteemheffing 2014.

WATERSYSTEEMHEFFING

Begroting 2018 watersysteemheffing

(bedragen x € 1.000)

	begroting 2018	begroting 2017
Netto kosten	46.553	45.868
Bedrag voor onvoorzien	57	56
Kosten kwijtschelding	695	732
Algemene opbrengsten (bespaarde rente)	-722	-753
Onttrekking bestemmingsreserves	-1.056	-1.112
Saldo: te ontvangen via belastingheffing	45.526	44.791
Inzet algemene reserve	-1.865	-1.972
Te ontvangen belastingopbrengst	43.661	42.819

De inzet van de algemene reserve zorgt voor een lagere werkelijk te ontvangen belastingopbrengst. De belastingopbrengst is 2% hoger t.o.v. 2017, conform aangegeven in de MJR. Met de door Hefpunt beschikbaar gestelde gegevens voor de grondslagen van belastingheffing kunnen de volgende tarieven worden berekend.

Tarieven 2018	begroting 2018	begroting 2017	Stijging in %
Ingezetenen	71,76	71,17	0,8%
Gebouwd (basis)	0,05105%	0,05277%	-3,3%
Gebouwd (buitendijks)	0,01470%	0,01538%	-4,4%
Ongebouwd (basis)	57,66	56,28	2,5%
Ongebouwd (buitendijks)	15,05	14,75	2,0%
Ongebouwd (wegen)	114,47	111,65	2,5%
Natuur	3,32	3,33	-0,3%
Verontreinigingsheffing	73,18	75,93	-3,6%

Toelichting:

De invloed van de ontwikkeling van de heffingseenheden zorgt voor een verschillend stijgingspercentage van de tarieven. Hierdoor ontstaan afwijkingen ten opzichte van de algemene lastenstijging van 2%.

Het tarief voor ingezetenen wijkt af doordat het aantal ingezetenen is toegenomen. Het tarief voor gebouwd daalt. Voor 2018 is rekening gehouden met een stijging van de WOZ-waarden in 2018 van 3%. Als de WOZ-waarde stijgt, daalt het tarief.

Het tarief ongebouwd stijgt met 2,5%. Dit is 0,5% meer dan de stijging van de taak watersysteembeheer. Dit komt o.a. door een lichte daling van het aantal hectares.

ZUIVERINGSHEFFING

Begroting 2018 zuiveringsheffing

(bedragen x € 1.000)

	begroting 2018	begroting 2017
Netto kosten	37.959	39.432
Bedrag voor onvoorzien	49	51
Kosten kwijtschelding	1.522	1.633
Algemene opbrengsten (bespaarde rente)	-49	-23
Saldo: te ontvangen via belastingheffing	39.481	41.093
Inzet algemene reserve	0	0
Te ontvangen belastingopbrengst	39.481	41.093

De te ontvangen belastingopbrengst daalt met 3,9% ten opzichte van 2017. Het tarief daalt minder dan 3,9%. Dit komt doordat het aantal vervuilingseenheden licht daalt.

Tarieven 2018	begroting 2018	begroting 2017	Stijging in %
Zuiveringsheffing	73,18	75,93	-3,6%

Samenvattend tarievenoverzicht 2018

Door middel van een afzonderlijk tarievenbesluit (aanpassing belastingverordeningen) zullen wij u voorstellen de tarieven voor 2018 vast te stellen.

Tarievenoverzicht

Categorie	Tarief 2018 (Begroting)	Belastingopbrengst 2018	Belastingopbrengst 2017
Ingezetenen	€ 71,76	€ 12.924.717	€ 12.700.591
Gebouwd (basis)	0,05105%	€ 21.442.149	€ 21.034.503
Gebouwd (buitendijks)	0,01470%	€ 8.677	€ 4.512
Ongebouwd (basis)	€ 57,66	€ 7.803.463	€ 7.616.390
Ongebouwd (buitendijks)	€ 15,05	€ 3.387	€ 2.434
Ongebouwd (wegen)*	€ 114,47	€ 1.018.841	€ 1.005.972
Natuur	€ 3,32	€ 112.407	€ 112.627

Verontreinigingsheffing	€ 73,18	€ 347.609	€ 341.712
Zuiveringsheffing	€ 73,18	€ 39.481.127	€ 41.092.818
Totaal belastingopbrengst		€ 83.142.377	€ 83.911.559

* Doordat vanaf 2013 twee tariefdifferentiaties worden toegepast, is het mogelijk dat beide tegelijkertijd kunnen worden toegepast bij buitendijks gelegen wegen. Hiervoor geldt dan een tarief van € 71,87.

Lastendruk

De belastingtarieven voor 2018 laten voor vijf voorbeeldbelastingbetalers de volgende lastenontwikkeling zien.

	Begroting 2018	Begroting 2017	Vershil
Gezin met huurwoning	€ 291,30	€ 298,96	-2,6%
Gezin met een eigen huis van € 261.000,-*	€ 424,73	€ 432,86	- 1,9%
Gezin met 80 ha. bouwland, waarde gebouw € 418.000,-*	€ 5.117,58	€ 5.015,61	+ 2,0%
MKB bedrijf, waarde gebouw € 2,09 mln., 10 VE*	€ 1.799,20	€ 1.830,53	- 1,7%
Industrieel bedrijf, waarde gebouw € 10,5 mln., 800 VE	€ 63.881,02	€ 66.100,16	- 3,4%

* Voor een goede vergelijking wordt de WOZ waarde gecorrigeerd voor de verwachte waardeinstijging. In deze vergelijking is uitgegaan van een WOZ-waarde van de eigen woning van € 253.750,- in 2017. In 2018 is de WOZ-waarde 3% hoger en schatten we in op € 261.000,-. Hetzelfde gebeurt naar rato bij het gezin met bouwland, het MKB- en het industrieel bedrijf.

Over het algemeen volgen de tarieven de lastenontwikkeling per taak. De verschillen worden duidelijk bij onze "voorbeeld belastingbetalers".

Door veranderingen in de heffingseenheden (aantal ingezetenen, hectares ongebouwd etc.) treden onderling wel verschillen op. Hier speelt mee dat het aantal eenheden (hectares) bij ongebouwd jaarlijks afneemt. Bij de overige belastingcategorieën stijgt het aantal eenheden (WOZ-waarde, aantal ingezetenen). Bij een verlaging van het aantal eenheden, stijgt het tarief per eenheid.

Ook speelt hierin een rol dat het effect van een lager tarief bij het zuiveringsbeheer (van € 75,93 in 2017 naar € 73,18 in 2018) niet zwaar "meetelt" bij het agrarisch bedrijf. De belastingaanslag van een agrarisch bedrijf heeft vooral betrekking op de watersysteemheffing ongebouwd. Het deel ongebouwd van de aanslag bedraagt ca. 95% van de totale aanslag.

Het kwijtscheldingsbeleid

Op grond van de Invorderingswet kan aan belastingplichtigen die niet in staat zijn anders dan met buitengewoon bezwaar hun belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Net als de meeste waterschappen heeft ook het algemeen bestuur van ons waterschap hiertoe besloten. Hierbij is de norm op 100% gesteld. Een norm van 100% houdt in dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingplichtigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau. Het aantal verzoeken ligt gemiddeld op ca. 13.000 stuks per jaar. Ongeveer 70% hiervan wordt gehonoreerd. In het Groninger gebied wordt bij het afhandelen van de kwijtscheldingsverzoeken in de meeste gevallen samengewerkt met de gemeenten. Kwijtschelding beperkt zich tot ingezetenen (de zuiveringsheffing voor woningen en de watersysteemheffing ingezetenen). Voor de watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en

natuurterreinen is geen kwijtschelding mogelijk omdat het bezit van woningen, gebouwen, ongebouwd en natuurterreinen vermogen veronderstelt. Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de kwijtscheldingsregeling waterschap Hunze en Aa's 2012.

Noordelijk belastingkantoor (NBK)

Het NBK is per 1 januari 2018 een feit. Zie voor een uitgebreide toelichting paragraaf J verbonden partijen.

Aanpassing belastingstelsel / kostentoedelingsverordening

De Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) van de Unie van Waterschappen zal begin 2018 met voorstellen komen om het huidige belastingstelsel te wijzigen. In de AB vergadering van 5 juli 2017 bent u hierover geïnformeerd. Het is vervolgens aan het nieuwe kabinet hoe met deze voorstellen wordt omgegaan. Dit betekent dat een eventuele noodzakelijke wijziging van de Waterschapswet (waarin het belastingstelsel van de waterschappen is opgenomen) niet eerder dan in 2021 van kracht zal gaan. Op korte termijn verandert ons belastingstelsel dus niet.

Dit betekent ook dat we in 2018 een nieuw kostentoedelingsonderzoek en een nieuwe kostentoedelingsverordening gaan maken. De kostentoedelingsverordening is bepalend voor het berekenen van de belastingtarieven voor het watersysteembeheer. Het onderzoek vindt in het voorjaar plaats. Besluitvorming in het algemeen bestuur vindt plaats in het najaar, in ieder geval voordat we de begroting 2019 aanbieden. Voordat de kostentoedelingsverordening de formele inspraakprocedure doorloopt zullen wij de uitgangspunten en de gevolgen aan u voorleggen. Wij informeren u tijdig over de voortgang.

E. Kostentoerekening

In artikel 4.2, lid 4 van het Waterschapsbesluit, is opgenomen dat de kostentoerekening plaatsvindt op basis van objectieve, bedrijfseconomische criteria.

De totale begroting per taak bestaat uit de som van de directe kosten en opbrengsten en alle doorberekende kosten van de ondersteunende producten. De kosten van de producten bestaan uit directe en indirecte (netto) kosten. Alle kosten worden uiteindelijk toegerekend aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer en worden gedekt door de belastingheffing over beide taken.

De begroting is ingedeeld in primaire producten en ondersteunende producten. De primaire producten zijn de producten die een directe bijdrage leveren aan de taken van het waterschap. Een voorbeeld hiervan is het product peilbeheer. De ondersteunende producten zijn de producten die de totstandkoming van de primaire producten ondersteunen. Een voorbeeld hiervan is huisvesting. De ondersteunende producten worden middels verdeelsleutels toegerekend aan de primaire producten. De primaire producten kunnen grotendeels rechtstreeks worden toegerekend aan één van de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Een aantal producten is taakoverschrijdend en wordt verdeeld over beide taken. In de AB vergadering van 25 juni 2008 zijn de diverse verdeelsleutels vastgesteld. In de AB vergadering van 30 mei 2012 is ingestemd met een wijziging in deze verdeling. Hieronder volgt een overzicht van de toerekening van de beleidsproducten aan de twee taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

Beleidsproduct	Watersysteem- beheer	Zuiverings- Beheer	Totaal
- Planvorming	90%	10%	100%
- Aanleg en onderhoud van waterkeringen	100%		100%
- Inrichting en onderhoud van watersystemen	100%		100%
- Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken		100%	100%
- Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	100%		100%
- Vergunningverlening en handhaving keur	100%		100%
- Beheersing van lozingen			
Aanpak diffuse emissies derden	100%		100%
Handhaving watervergunningen en meldingen	75%	25%	100%
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	50%	50%	100%
- Heffing en invordering	Specifiek per taak en het watersysteembeheer onderverdeeld naar belastingcategorie.		
- Bestuur en externe communicatie	50%	50%	100%
- Dekkingsmiddelen			
Dividend opbrengst NWB	50%	50%	100%
Overige posten	Specifiek per taak.		

Hieronder worden de verdeelsleutels van de ondersteunende producten weergegeven.

Ondersteunend product	Verdeelsleutel
- Management en organisatie Beleids en beheerinstrumenten Facilitaire zaken/interne faciliteiten	De verdeling van deze producten is op basis van de verhouding van de omzet van de primaire producten.
- Informatisering/informatiebeleid en automatisering	De verdeling is op basis van het aantal geautomatiseerde werkplekken per afdeling en wordt d.m.v. een opslag op het uurtarief van de afdelingen over de producten verdeeld.
- Informatisering/centrale (geo)grafische informatie	100% watersysteembeheer.
- Facilitaire zaken/huisvesting	De verdeling is op basis van de ingebruik zijnde m ² s van de afdelingen en wordt d.m.v. een opslag op het uurtarief van de afdelingen over de producten verdeeld.
- Bemonstering en analyse (Laboratorium)	De verdeling vindt plaats op basis van het aantal ILOW punten (Integraal Laboratorium Overleg Waterkwaliteitsbeheerders) over de primaire producten.

F. Weerstandsvermogen

De algemene reserves worden vooral gebruikt als algemeen weerstandsvermogen. Het hebben van voldoende eigen vermogen stelt ons in staat financiële tegenvallers zoals bijvoorbeeld beschreven in de risicoparagraaf op te kunnen vangen indien ze zich voordoen.

In ons Financieel Statuut is opgenomen dat onze algemene reserves een minimum- en een maximumomvang kennen. De minimale omvang is gelijk aan de op geld gewaardeerde risico's van de risicoparagraaf. De maximale omvang is 10% van de omvang per taak. Dit maximum is vastgesteld om te voorkomen dat reserves (maar) blijven groeien. Als de omvang van de algemene reserves hoger is dan het maximum dan wordt dat "overschot" in vier gelijke delen teruggegeven aan de belastingbetalers door het verlagen van de tarieven.

Sinds 2011 hanteren wij als uitgangspunt dat de omvang van de algemene reserve van de taak watersysteembeheer in de meerjarenperiode tot het minimumniveau kan worden ingezet én dat het teruggeven van het overschot niet meer in vier gelijke delen hoeft te gebeuren.

Door de ruimte tussen het minimum en het maximum van de algemene reserves (het appeltje voor de dorst) in te zetten was het mogelijk de lastenstijging bij ons te verlagen. Bovendien was er zo meer manoeuvreerruimte om de lastenstijging per jaar af te vlakken. De algemene reserves hebben zo (ook) een egalisatiefunctie gekregen.

In de tabel hieronder zijn de meest actuele gegevens verwerkt. De reservepositie is voor 2018, na vaststelling van de najaarsrapportage 2017, als volgt te bepalen:

Taak	Stand per 1 januari 2018 (incl. NJR 2017)	Minimum omvang (basis: risico- inventarisatie)	Tekort (-) t.o.v. minimum Overschot (+)
Watersysteembeheer	8.616.000	1.474.000	+ 7.142.000
Zuiveringsbeheer	1.138.000	579.000	+ 559.000
Totalen	9.754.000	2.053.000	+ 7.701.000

Een totaaloverzicht van ons eigen vermogen vindt u in bijlage 2; de staat van reserves en voorzieningen 2018.

Omvang risico's

Op basis van de recente actualisatie van de risico-inventarisatie (zie hiervoor paragraaf I Risicoparagraaf) is de minimale omvang van de reservepositie vastgesteld op afgerond € 2 miljoen.

Omvang reserves

Watersysteembeheer

In de MJR 2018 – 2021 is afgesproken het overschot tot aan de minimale omvang variabel in te zetten ten einde tariefschommelingen te voorkomen. Een stabiele lastenontwikkeling is het uitgangspunt. In

de MJR is uitgesproken de lasten voor de watersysteemheffing met maximaal 2,0% te laten stijgen. Om hier voor 2018 op uit te komen werd verwacht € 1.875.000,- aan de algemene reserve te onttrekken. Uiteindelijk is, op basis van de uitkomst van de begroting 2018, een onttrekking aan de algemene reserve nodig van € 1.865.000,- om uit te komen op een stijging van 2%.

Zuiveringsbeheer

De begroting 2018 geeft voor het zuiveringsbeheer een lastendaling aan van 3,9%. De stand van de algemene reserve bedraagt per 1 januari 2018 € 1.138.000. De maximumomvang voor zuiveringsbeheer bedraagt rond € 4 miljoen. De stand van € 1,1 miljoen ligt derhalve nog onder het maximum.

G. Investeringsprogramma

Investeringsvolume

De kapitaallasten waarmee in de begroting 2018 is gerekend is gebaseerd op een investeringsvolume van € 15 miljoen.

Voor 2018 wordt voorlopig uitgegaan van een (investerings)planningsvolume van circa € 21 miljoen. Door de verwachte overloop van het (niet gerealiseerde) planningsvolume 2017 is het feitelijk (investerings)planningsvolume voor 2018 hoger. Bedacht dient te worden dat de geplande investeringsvolumes niet geheel bestaan uit door de eigen dienst te maken infrastructurele werken, maar ook uit bijdragen aan derde partijen die infrastructurele werken realiseren (Provincie, Herinrichtingcommissies etc.). Doordat je meer plant dan je feitelijk realiseert is er altijd een "werkbuffer" aan investeringsvolume.

Het investeringsvolume van € 15 miljoen is alleen bedoeld om een reëel beeld van de kapitaallasten te kunnen geven. € 15 miljoen is momenteel de te verwachten uitgave aan investeringen. Bij gunstige omstandigheden zou in geld meer geïnvesteerd kunnen. Wij zullen niet sturen op maximaal € 15 miljoen. Als een hoger investeringsvolume leidt tot een hogere kapitaallast dan zullen wij daarop bij de voor- dan wel najaarsrapportage terugkomen.

De voor 2018 geplande investeringen zijn onderverdeeld in de volgende categorieën (zie ook bijlage 1):

A.	Vastgesteld beleid	€	10,6 miljoen
C.	Beheersmatige investeringen	€	5,3 miljoen
E1.	Nieuwe projecten: in de loop van 2018 besluitvorming	€	5,5 miljoen
		€	<u>21,4 miljoen</u>

Per programma zijn de volgende investeringsvolumes gepland:

	Veiligheid	€	3,3 miljoen
	Watersystemen	€	13,2 miljoen
	Organisatie	€	4,9 miljoen
		€	<u>21,4 miljoen</u>

Voor een specificatie van de geplande investeringen wordt verwezen naar bijlage 1. De bijlage geeft de huidige reële planning van de investeringsuitgaven weer en is een momentopname.

Voor de C investeringen wordt het Algemeen Bestuur gevraagd krediet beschikbaar te stellen. Per C investering is een korte toelichting opgenomen in bijlage 1.

H. Financiering (treasuryparagraaf)

Inleiding

Naast het treasurystatuut is de treasuryparagraaf een belangrijk instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoord over en toezicht houden op de treasury. Het treasurystatuut geeft de kaders voor de treasury. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de treasuryparagrafen in de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

Algemene ontwikkelingen en het treasurybeleid

Externe ontwikkelingen

Het Centraal Planbureau (CPB) verwacht voor 2018 een economische groei van 1,8%. De verwachting is dat het EMU saldo in 2018 uitkomt op + 0,9%. De EMU schuld daalt licht naar 53,8% van het BBP. De inflatie bedraagt naar verwachting 1,3% in 2018.

De rente zal in 2018 oplopen maar blijft, historisch gezien, laag. De onzekerheid blijft echter.

Sinds eind 2013 gelden de regels voor het schatkistbankieren. Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de waterschappen verplicht worden hun uit eigen belastingheffing ontvangen middelen die niet direct worden aangewend, bij de schatkist onder te brengen. Hiervoor geldt een drempelbedrag van 0,75% van de begrotingsomvang (bij ons ongeveer € 664.000,-). Bovendien geldt dit bedrag als gemiddelde gedurende een kwartaal. Waterschappen ontvangen vrijwel al hun inkomsten uit eigen belastingheffing. En omdat dit voor hen ook de goedkoopste manier van financieren is, gebruiken zij deze inkomsten als financiering van zowel hun dagelijkse bedrijfsvoering als hun investeringen.

Omdat waterschappen veel investeren, komt het slechts sporadisch en alleen gedurende korte perioden voor dat waterschappen tijdelijk middelen over hebben en uitzetten. Ons beleid is er daarnaast op gericht optimaal gebruik te maken van de "roodstaan" faciliteit van de NWB. Die regeling is, momenteel in de huidige financiële marktomstandigheden, goedkoper dan lang geld lenen.

Treasurybeheer

Financieringsbehoefte als gevolg van nieuwe investeringen

Het berekende financieringstekort heeft in 2018 een verloop van € 14 miljoen begin 2018 tot € 34 miljoen ultimo 2018. De berekening van het financieringstekort is gebaseerd op een investeringsvolume voor het jaar 2018 van € 15 miljoen. Uit de hoogte van het financieringstekort blijkt dat in de loop van 2018 langlopende geldleningen zullen moeten worden aangetrokken. Dit is voornamelijk voor de herfinanciering van de aflossingen van de leningen. Deze leningen zullen worden aangetrokken op het moment dat ze nodig zijn.

De investeringen van ons waterschap worden gefinancierd middels totaalfinanciering met langlopende geldleningen, kort geld en eigen vermogen. De financieringsbehoefte wordt bepaald door het zogenaamde financieringstekort. Het financieringstekort is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en het saldo van de langlopende geldleningen en het eigen vermogen. Het financieringstekort wordt, rekening houdende met de regels van de Wet Fido, deels gedekt door kort geld en deels door langlopende geldleningen. Uiteraard wordt hierbij ook rekening gehouden met de marktomstandigheden.

Financiering voor de korte termijn

Volgens de Wet Fido mag 23% van het totaal van de jaarbegroting met kort geld worden gefinancierd. Dit wordt de kasgeldlimiet genoemd. De kasgeldlimiet voor 2018 bedraagt € 21 miljoen. Doelstelling is om de kasgeldlimiet niet te overschrijden. De kasgeldpositie wordt gedurende het gehele jaar bewaakt. De kasgeldlimiet wordt ingezet voor tijdelijke financiering van reguliere exploitatie uitgaven en ter voorfinanciering van investeringsuitgaven. Op basis van verwachtingen rond de renteontwikkeling en de liquiditeitsprognose zal de voorfinanciering met kort geld zonodig worden omgezet naar financiering met langlopende geldleningen.

Toetsing renterisico's

In de Wet Fido zijn de renterisico's gesplitst in normering voor de financiering van de vlottende schuld en de vaste schuld. Het renterisico van de vlottende schuld wordt genormeerd door de zogenaamde kasgeldlimiet. Het renterisico van de vaste schuld door de renterisiconorm. De renterisico's worden door de toezichthouder (de provincie) bewaakt. Zoals reeds eerder genoemd is de doelstelling de kasgeldlimiet niet te overschrijden. Met de renterisiconorm wordt bedoeld het bedrag aan vreemd vermogen waarover in de toekomst een hogere dan wel lagere rente moet worden betaald dan nu bestuurlijk wenselijk wordt geacht. Als norm hiervoor wordt een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten) per 1 januari van het begrotingsjaar aangehouden. Voor waterschappen bedraagt dit percentage 30%. Met een percentage van 21% in 2018 blijft het waterschap binnen de renterisiconorm. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningportefeuille, waarbij niet in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd behoeft te worden, wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over de jaren.

Voorziene transacties

Uit de begroting en vorenstaande beschouwingen zijn de volgende financieringstransacties te ontlenen:

- Financiering van het investeringsvolume naar rato van de realisatie van dit volume.
- Herfinanciering van de aflossingen van de leningen.
- Gebruik maken van de kasgeldlimiet voor de financiering van kortlopende liquiditeitstekorten.
- Voorfinanciering van investeringsuitgaven binnen de kasgeldlimiet.
- Het bewaken van de mogelijkheid tot vervroegde aflossingen.

Rentevisie

Voor 2018 wordt een economische groei verwacht van 1,8%. De onzekerheden blijven echter nog groot. De verwachting is dat de rente in 2018 licht zal stijgen. De onzekerheid blijft.

Mandaat

Op grond van de hiervoor genoemde voorziene transacties wordt door het algemeen bestuur mandaat verstrekt aan het dagelijks bestuur. De doormandatering van het dagelijks bestuur aan de secretaris-directeur is hieraan gelijk. De secretaris-directeur is belast met mandatering aan het afdelingshoofd Personeel, Financiën en Bedrijfsvoering en bewaking door middel van informatievoorziening.

I. Risicoparagraaf

Onderdeel van de begroting is de risicoparagraaf.

De risicoparagraaf geeft een inventarisatie van de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap. De risico-inschatting is gebaseerd op subjectieve aannames, waarbij het inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Aangezien deze onzekerheden niet vooraf te kwantificeren zijn, kan er geen voorziening worden gevormd.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoeveel financiële ruimte er is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. De omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald door:

- de risico's;
- de weerstandscapaciteit (de algemene reserve).

Wij hanteren voor het identificeren en kwantificeren van bedrijfsvoeringsrisico's een systematiek die het risico uitdrukt in de kans op optreden vermenigvuldigd met het gevolg, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar strategische, compliance (voldoen aan wet en regelgeving) of operationele gevolgen. Daarbij wegen we, indien mogelijk en van toepassing, ook het financiële aspect mee.

Met deze risicosimulatie hebben we bepaald dat het weerstandsvermogen circa € 2,1 miljoen moet zijn. De algemene reserve bedraagt ultimo 2017 ca. € 10,5 miljoen en is derhalve ruimschoots toereikend voor de gesignaleerde risico's.

Als een crisis bijvoorbeeld als gevolg van een natuurramp of een terroristische aanslag zich voordoet, is het de vraag of Hunze en Aa's aansprakelijk kan worden gesteld voor de financiële gevolgen. Het waterschap zal in dergelijke gevallen hoogst waarschijnlijk over onvoldoende weerstandsvermogen beschikken om de financiële gevolgen te kunnen dragen. De verwachting is dat het Rijk bij een grote crisis zal bijdragen. Dit is bijvoorbeeld geregeld in de Wet tegemoetkoming schade bij rampen en zware ongevallen (Wts). Deze wet geeft regels over de tegemoetkoming in schade en kosten in geval van overstromingen door zoet water, aardbevingen en andere rampen en zware ongevallen. Waterschap Hunze en Aa's houdt geen rekening met disproportionele risico's bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit. Indien het weerstandsvermogen ontoereikend zou zijn voor de gevolgen van risico's kan de onbenutte belastingcapaciteit ter dekking worden ingezet, dit leidt tot tariefverhoging.

De belangrijkste **risico's** zoals die momenteel worden gezien betreffen, ingedeeld naar strategisch, compliance en operationeel:

STRATEGISCH

Omgevingsgerichtheid en imago

Onze omgeving stelt steeds hogere eisen aan de uitvoering van onze taken, terwijl wij in essentie een op inhoud gerichte organisatie zijn en onze kerntaken vaak een lastig te meten of ervaren langetermijneffect hebben. Hierdoor lopen wij de kans om onvoldoende te voldoen aan de eisen en verwachtingen die onze omgeving stelt. Er zal adequaat moeten worden ingespeeld op maatschappelijke ontwikkelingen en het voldoende bewust zijn van de omgeving om bijv. projecten te kunnen realiseren. Vanaf 2018 wordt de communicatie en de omgevingsgerichtheid verder verbeterd.

Beschikbaarheid van ICT / informatievoorziening

De ontwikkelingen in dit vakgebied gaan heel snel en grijpen diep in op de processen. De afhankelijkheid van ICT en van passende informatievoorziening maken de organisatie kwetsbaar. Adequate informatiebeveiliging, digitalisering en basisgegevens zijn noodzakelijk voor zekerheid in de bedrijfsvoering en het voorkomen van datalekken. Hiervoor zijn al maatregelen in uitvoering; ook de komende jaren zullen op dit gebied resultaten worden geboekt. Het uitvoeren van maatregelen "achteraf" sluiten we echter niet uit.

Beschikbaarheid van technologie

Het op de juiste wijze uitvoeren van onze kerntaken is sterk afhankelijk van technische oplossingen, van de mogelijkheid om ontwikkelingen hierin te volgen en om uitval en storingen op te vangen. Voor de komende jaren ligt er daarnaast een grote opgave voor zowel de primaire als de regionale kerntaken. Hiervoor is kennis, kunde en capaciteit nodig die mogelijk niet voldoende in de organisatie aanwezig is. Technisch personeel kan in deze behoefte voorzien, maar de arbeidsmarkt is gespannen en verslechtert naar verwachting verder. Deze afhankelijkheid van technologie en de geringe beschikbaarheid van technisch personeel maken ons kwetsbaar. Het waterschap geeft in de komende periode vorm en inhoud aan strategische personeelsplanning III (periode 2017-2020), met de bedoeling om goed en voldoende personeel te krijgen en te houden.

Samenwerking

We zoeken de samenwerking met andere waterschappen en met de gemeentes in ons gebied om onze doelen te realiseren. Hierdoor ontstaat een grotere bestuurlijke complexiteit én afstand tot het concrete proces. Een voorbeeld hiervan is de beoogde samenwerking in de waterketen. Indien deze onvoldoende tot stand komt, kunnen de besparingen die afgesproken zijn in het Bestuursakkoord Water niet gehaald worden. Zorgpunt hierbij is het besef van urgentie, maar ook de mogelijke wettelijke belemmeringen (zoals de btw en de vennootschapsbelasting).

Fonds Oude leidingen

Het Fonds Oude Leidingen maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke Regeling met waterschap Noorderzijlvest en is bedoeld voor het opruimen van oude en buiten gebruik gestelde persleidingen. Het fonds wordt gevoed via het rendement op het fonds. Het fonds wordt beheerd door Noorderzijlvest. Als de omvang van het fonds ontoereikend is dragen beide waterschappen naar evenredigheid bij in de kosten.

Aanspraken op externe garantstelling door derden

Voor de garantstelling voor een lening van verbonden partijen bestaat het risico dat het waterschap wordt aangesproken. Verstrekte garantstellingen betreffen: Hefpunt (tot de liquidatie van Hefpunt, medio 2018) en de garantstelling op het doorlopend krediet ten behoeve van de Unie van Waterschappen en de huisvesting van de Unie.

Belasting samenwerking: Gemeenschappelijke regeling Hefpunt en Noordelijk Belastingkantoor

Het waterschap staat garant voor eventuele tekorten van Hefpunt/Noordelijk Belastingkantoor voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Hefpunt/Noordelijk Belastingkantoor kent geen eigen vermogen.

Aardbevingen

Ten gevolge van de aardbevingen kan schade ontstaan aan de bestaande infrastructuur. Ook voor de nieuw aan te leggen infrastructuur, is het niet duidelijk welke maatregelen genomen moeten worden voor het aardbevingsbestendig bouwen. Naast een technisch risico, is er ook een financieel risico aan verbonden.

Veenkoloniale afvalwaterleiding (VKA)

Voor de afvoer van het afvalwater uit de Veenkoloniën is in het verleden een afvalwaterleiding naar de Waddenzee aangelegd. Op deze leiding werd biologisch verontreinigd afvalwater en zout afvalwater geloosd. Het biologisch verontreinigde afvalwater wordt tegenwoordig middels reguliere technieken gezuiverd en geloosd op het oppervlaktewater. Alleen voor het zoute afvalwater is er nog geen oplossing. Dus dat zoute afvalwater, afkomstig van enkele bedrijven, wordt nog op de VKA geloosd. De huidige situatie is dat er een leiding ligt die eigendom is van het waterschap en die voor de bedrijfsvoering een risico vormt. De risico's zijn tweeledig: op de eerste plaats is er het milieurisico van een lekkage van zout water en ten tweede is er een financieel risico in de vorm van reparatiekosten. Er is een onderzoek naar de aardbevingsbestendigheid van de leiding uitgevoerd. Uit het onderzoek is gebleken dat de asbest cement leiding wel tegen schokken vanuit een aardbeving bestand is. Ook Google is voornemens om aan te sluiten op de VKA. Het gaat hierbij om koelwater dat via de laatste 500 meter van de leiding naar zee wordt gevoerd. Er wordt voor een robuuste aansluiting met afsluiters gekozen om de continuïteit van de lozingen van alle bedrijven op de VKA zo veel mogelijk te waarborgen.

Het waterschap beschouwt de VKA niet als een overheidstaak en wil de integrale kosten bij de gebruikers in rekening brengen. Het betreft de exploitatiekosten en te zijner tijd ook de vervangingskosten van de leiding. Of er in dit geval sprake is van een publieke taak verschildt het waterschap van mening met de bedrijven die van de VKA gebruik maken. Om dit geschil te beslechten is bij de rechter een oordeel gevraagd over deze kwestie. De rechtbank heeft op 10 februari 2016 vonnis gewezen. Daarin stelt de rechtbank vast dat het beheer en onderhoud van de VKA geen publieke taak van het waterschap is, maar ook dat het huidige gebruik van de VKA niet onrechtmatig is. De rechtbank geeft partijen sterk in overweging om weer in overleg te treden over voortgezet gebruik van de VKA. Het overleg is gestart. De bedrijven zijn wel – pro forma – in beroep gaan.

COMPLIANCE

Juridische procedures, schadeclaims en geschillen met aannemers

Ten tijde van het opstellen van de begroting 2018 lopen een aantal juridische procedures en schadeclaims die ertoe kunnen leiden dat het waterschap aansprakelijk wordt gesteld en tot betaling van deze financiële claims over moet gaan. De verschillende zaken bevinden zich in diverse stadia van de procedure (claims, beroep of hoger beroep). De procedures hebben betrekking op verschillende aansprakelijkheden zoals nadeelcompensatie, meerwerk of schade. Onze inschatting is, gelet op ervaringen uit het verleden, dat de procedures niet in ons nadeel zullen uitvallen.

OPERATIONEEL

Schade door inzet (nood)bergingsgebieden

Ondanks het feit dat ons watersysteem robuust is kan het in uitzonderlijke gevallen van extreme neerslagsituaties noodzakelijk zijn om (nood)bergingsgebieden in te zetten. In dit geval vindt er door het waterschap moedwillig een beheerste inundatie plaats van deze vooraf ingerichte gebieden. Op basis van afspraken die hierover zijn gemaakt in een schaderegeling zal de daarbij veroorzaakte schade door het waterschap vergoed moeten worden. Hiervoor is in 2010 door het dagelijks bestuur de "Beleidsregel schadevergoeding bergingsgebieden 2010" vastgesteld op grond van de door het algemeen bestuur vastgestelde "Procedureverordening schadevergoeding 2010". De keuze voor (nood)bergingsgebieden is historisch ingegeven door een kosten- batenanalyse. Geconcludeerd is destijds dat inrichting en inzet van bergingsgebieden een bedrijfseconomisch voordeliger variant is dan het bouwen van (overgedimensioneerde) gemalen. De eventueel te maken kosten voor schade is

derhalve een direct gevolg van de gemaakte keuze. Hoewel het hier feitelijk om kosten van beheermaatregelen voor een adequaat waterbeheer gaat, is gezien het (onvoorspelbare) karakter van deze post ervoor gekozen deze niet jaarlijks in de begroting (en daarmee in het tarief) op te nemen, maar onderdeel te laten zijn van de risicoparagraaf en de claim op het weerstandsvermogen. Naast inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden met een eigen vastgesteld vergoedingsregime kan het in uitzonderingssituaties noodzakelijk zijn, als de gehele capaciteit is benut, een ander gebiedsdeel aanvullend te inunderen. Gezien het feit dat dit niet is ingericht en gereguleerd met infrastructurele maatregelen, zal de schade naar verwachting hoger zijn dan bij inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden, de kans op noodzaak tot inzet is echter vele malen kleiner.

Toetsing primaire kering op aardbevingsbelasting

In 2016 hebben we een toets op de stabiliteit van de primaire kering met betrekking tot de aardbevingen uitgevoerd. De laatste stand van zaken is dat we geen schade van betekenis verwachten als gevolg van aardbevingen. We blijven het volgen maar gaan geen versterkingen op voorhand uitvoeren.

Toetsing regionale keringen

Het Masterplan Kaden zorgt ervoor dat de regionale kaden in ons beheergebied weer voldoen aan de hoogtenormen. Hiervoor is jaarlijks groot onderhoud nodig aan een deel van de kaden. De provincie Groningen heeft in 2014 de uitgangspunten voor het toetsen van de regionale keringen vastgesteld. Voor de boezemkeringen is voor het eerst een formele toetsing (zoals bij de zeedijk) gestart, waarbij naast op hoogte ook wordt getoetst op: macro- en microstabiliteit, piping/heave, bekleding en dergelijke. Op dit moment is de Eemskanaal kade zuidzijde geavanceerd getoetst en goedgekeurd. Met de provincie Groningen zijn afspraken gemaakt over het vervolg van de beoordeling van de regionale keringen. We blijven gebruik maken van de Eindige Elementen Methode (EEM, ook wel geavanceerde methode) om deze beoordeling uit te voeren. Gelijktijdig valideren we de uitkomsten met de gebruikelijke toetsingsmethode van Deltares.

Per afgekeurd kadetraject zal er een verbetermaatregel worden uitgewerkt en als projectvoorstel aan het algemeen bestuur worden aangeboden. Intussen zijn voor de boezemkades bij het Winschoterdiep (en Rensel), de Pekel Aa, het Drents diep en Tusschenklappen investeringen opgenomen in de MJJ. Eind 2017 en begin 2018 zal het dagelijks bestuur kredietvoorstellen aan het algemeen bestuur voorleggen.

Belastingopbrengsten

Door de economische situatie (denk aan faillissementen) kunnen de belastingopbrengsten zich anders ontwikkelen dan we in de begroting en meerjarenraming meenemen. Ook juridische procedures (zie hierna de uiteenzetting rondom de tariefdifferentiatie wegen en in voorgaande jaren de procedures rondom de natuurterreinen) kunnen tot afwijkingen leiden.

Tariefdifferentiatie wegen

Sinds 2013 passen wij de wettelijk toegestane tariefdifferentiatie voor verharde wegen toe. Het tarief voor een hectare openbare verharde weg krijgt een opslag van 100% op het tarief volgens de watersysteemheffing ongebouwd.

Om het aantal hectares te bepalen hanteren we het standpunt dat het verharde gedeelte van een weg en grond "dienstbaar aan de weg" samen de omvang van het aantal hectares bepalen. Dus asfalt, klinkers en bermen en sloten. In een recente uitspraak van de rechtbank Overijssel is aangegeven dat het begrip 'verharde openbare wegen' beperkt moet worden uitgelegd. De rechtbank oordeelt dat onverharde weggedeelten die dienstbaar zijn aan de (verkeersfunctie van de) verharde weg, niet onder de reikwijdte van dit begrip vallen. Volgens de rechter mag deze tariefdifferentiatie zich dus alleen uitstrekken over het verharde gedeelte van de weg.

Het waterschap Zuiderzeeland is tegen de uitspraak in beroep gegaan. De kans is echter reëel dat de uitspraak in hoger beroep in stand blijft. Dat betekent dat wij teveel hectares tot de categorie wegen hebben gerekend. Een correctie hierop betekent minder hectares wegen en daardoor een verhoging van het tarief voor de watersysteemheffing ongebouwd. De eventuele financiële gevolgen zijn nog niet bekend.

Daarnaast kunnen de operationele risico's bestuurlijke impact hebben. Voorbeelden hiervan zijn het niet voldoen aan wet- en regelgeving (NBW of KRW), het niet op orde hebben van het watersysteem of niet nakomen van bestuurlijke afspraken (bijv. verwachtingen die gewekt zijn in het Waterbeheerprogramma of in de studie Droge Voeten 2050).

J. Verbonden partijen

Het waterschap is uit beleidsoverwegingen samenwerkingsverbanden aangegaan met een aantal partijen.

Definitie verbonden partij: een privaatrechtelijk of publiekrechtelijke organisatie die een bijdrage levert aan onze doelstellingen en waarin het waterschap een bestuurlijk en financieel belang heeft.

De belangrijkste worden hieronder genoemd.

Gemeenschappelijke regeling met Noorderzijlvest

In de reglementen van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest is bepaald dat het waterschap samenwerkt met een of meer andere waterschappen ten behoeve van een doelmatige uitoefening van grootschalige taakonderdelen en dat daartoe een regeling wordt aangegaan. In de vorm van een gemeenschappelijke regeling wordt voor de volgende onderwerpen samengewerkt met waterschap Noorderzijlvest:

- Het beheer van zuiveringstechnische werken met grensoverschrijdend afvalwater.
- De verwerking van primair zuiveringsslib.
- Het ontwateren van zuiveringsslib.
- De eindverwerking van zuiveringsslib.
- Het beheer van het fonds buiten gebruik gestelde leidingen.
- Het beheer en bediening van coupures te Delfzijl.
- Het laboratorium.

Ontwikkelingen in 2018

Nieuwbouw laboratorium

In 2016 heeft u ingestemd met de nieuwbouw van het laboratorium in Veendam. Hiervoor heeft u een krediet van € 2,5 mln. beschikbaar gesteld. Door tegenvallers in de planuitwerking en de wens van het bestuur extra op energie te besparen (duurzaamheidsbeleid) is een aanvullend kredietvoorstel in voorbereiding. Naar verwachting zal in maart 2018 de uitvoering van de nieuwbouw starten met een doorlooptijd tot het eind van het jaar. De verwachte ingebruikname van het nieuwe laboratorium is 1 januari 2019.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan NZV	€ 8.886.000,-
Geraamde bijdrage van NZV (lab.)	€ 1.309.000,-

Gemeenschappelijke regeling Noordelijk belastingkantoor

De waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's, Wetterskip Fryslân en de gemeente Groningen hebben uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency besloten tot samenwerking bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke belastingen in het Noordelijk Belastingkantoor (NBK). Het NBK is een bedrijfsvoeringsorganisatie, als bedoeld in artikel 8, derde lid, in samenhang met artikel 62 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Het Noordelijk Belastingkantoor heeft tot taak het uitvoeren van:

- a. heffing en invordering van alle belastingen op grond van artikel 113 Waterschapswet die door de deelnemende waterschappen aan het samenwerkingsverband zijn overgedragen;
- b. heffing en invordering van alle belastingen op grond van artikel 219 Gemeentewet die door deelnemende gemeenten (naast Groningen zijn dat Delfzijl, Appingedam, Loppersum en Ten Boer) aan het samenwerkingsverband zijn overgedragen;
- c. de Wet waardering onroerende zaken.

Onder de taken worden mede begrepen de daartoe behorende ondersteunende processen.

Net als Hefpunt verzorgt deze nieuwe organisatie ook de afhandeling van kwijtscheldingsaanvragen voor meer dan 30 gemeenten.

Ontwikkelingen in 2018

Met ingang van 1 januari 2018 wordt gewerkt vanuit een nieuw integraal pakket voor de gemeentelijke en de waterschapsbelastingen. Het jaar zal vooral in het teken staan van het verder perfectioneren en ontwikkelen van het pakket.

De gemeente Groningen is voornemens de administratieve BAG-taken over te dragen naar het Noordelijk Belastingkantoor. Gezien de verwevenheid van de activiteiten rondom de belastingheffing is dit een logische keuze. Dit zal naar verwachting per medio 2018 worden geëffectueerd.

Het aansluiten van nieuwe gemeenten (bijvoorbeeld mogelijk Haren, na een gemeentelijke herindeling) is op zijn vroegst per 1 januari 2019 mogelijk. Dit kan op verschillende manieren, ofwel als deelnemer in de gemeenschappelijke regeling of via een dienstverleningsovereenkomst.

Met de gefaseerde oprichtingskosten van het nieuwe NBK is in de begroting rekening gehouden.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan NBK: € 1.890.000,-

Geraamde oprichtingskosten NBK: € 350.000,-

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen. Het dagelijks bestuur van de Unie bestaat uit een aantal bestuurders (dijkgraven of leden van het dagelijks bestuur van een waterschap) van waterschappen. Besluiten worden genomen in de ledenvergadering waarin alle dijkgraven zitting hebben.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan UvW: € 357.000,-.

Daarnaast zijn er nog een aantal lichte samenwerkingsverbanden met de waterschappen Drents Overijsselse Delta (Financieel belang: € 446.000,- per saldo te ontvangen) en Vechtstromen (Financieel belang: € 1.259.000,- te betalen) inzake het zuiveren over de grens.

K. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering wordt op hoofdlijnen bepaald door de samenhang tussen het beheerprogramma, het coalitieakkoord en de begroting. Het bestuur bepaalt het wat en de directeur bepaalt het hoe qua beleidsvoorbereiding en bedrijfsvoering. Hier wordt aangegeven hoe wij de realisatie hiervan willen vormgeven.

Duurzaamheid / innovatie

Ten gevolge van de demografische, economische en ecologische ontwikkelingen zullen we oplossingen moeten vinden om ons land bewoonbaar, leefbaar en bruikbaar te houden. Wij zullen deze opgave, met beperkt beschikbare middelen, alleen kunnen realiseren indien we vernieuwende technische en sociale concepten toepassen.

Verdergaand implementeren van duurzaamheidsmaatregelen binnen onze bedrijfsvoering door onder meer:

Acties 2018:

- onderzoek naar het mogelijk plaatsen van zonnepanelen in combinatie met laadpalen op het parkeerterrein bij het Aquapark 5 in Veendam
- onderzoek naar de uitbreiding van de WKK's bij de rwzi Assen en Scheemda
- bouw van het nieuwe laboratorium in Veendam, met daarin ruimte voor duurzaamheidsmaatregelen
- opwekken van duurzame energie conform het AB voorstel van 4 oktober (kleine windmolens en zonnepanelen op terreinen en daken)

Waterbewustzijn

Uit onderzoek blijkt dat het waterbewustzijn van Nederlanders een extra impuls verdiend. Er zal energie worden gestoken in het verhogen van het waterbewustzijn van onze ingelanden om het draagvlak voor het regionale waterbeheer te vergroten. Hiertoe communiceren we vanuit de inhoud en vertonen consistentie tussen wat we zeggen en wat we doen. De burger snel en adequaat helpen. De uitwerking van de communicatiestrategie zal de komende jaren een duidelijke invloed hebben op het waterbewustzijn.

Acties 2018:

- Deelname aan grote events met een duidelijke boodschap, zoals het bevrijdingsfestival
- Campagnes (per regio/gemeente) rondom de klimaatadaptatie (Pilots stresstest o.a. in Groningen) en stedelijk waterbeheer
- Brede communicatietrajecten rondom het belang van schoon water, zoals UPDA, DuurSaam Glashelder en het 10 puntenplan
- Inzet vernieuwde lespakketten
- Het creëren van informatiehoeken onder andere bij de vispassage van gemaal Rozema

Lastenontwikkeling - kostenbewust

Uitgangspunt hierbij is de laagste kosten voor waterschap Hunze en Aa's met prima kwaliteit en met oog voor de totale maatschappelijke kosten. We realiseren onze beheerplanopgaven in ieder geval binnen maximaal 3% verhoging van de kosten. Deze opgave wordt zeker uitdagender door alle veranderingen (zowel maatschappelijk als fysiek) die op ons afkomen en waar we tijdig op zullen moeten anticiperen.

Met een gemiddelde lastenontwikkeling (daling) van -0,9% in 2018 voldoen wij ruimschoots aan dit aan ons zelf opgelegde uitgangspunt.

Om de economische ontwikkeling in de regio te stimuleren benutten we de mogelijkheden binnen de wettelijke aanbestedingsprocedure ten volle om er voor te zorgen dat er zoveel mogelijk werk in de regio blijft. Dit alles zonder dat dit een kostenverhogend effect heeft.

Informatie naar maatschappij en veiligheid

De beschikbaarheid van informatie neemt hand over hand toe. Deze informatie zal in toenemende mate digitaal ontsloten moeten worden (zie Digikompass, Digitale overheid). Deze toename van beschikbare informatie betekent automatisch ook een toename op de kans dat vertrouwelijke informatie wordt misbruikt of dat onze primaire taak kan worden gesaboteerd. Naast fysieke schade levert dit ook een flinke imagoschade op.

Acties 2018:

- Opstellen en uitvoeren informatiebeleidsplan (waaronder elementen van de Digitale Overheid).
- Verder verankeren van informatieveiligheid en privacybescherming in onze processen, waaronder het opstellen van een Algemene Verordening Gegevensbescherming.
- Verder gaan met de implementatie van de Omgevingswet.

Netwerksamenleving en samenwerken

Aan de wijze waarop wij zowel binnen onze organisatie als met onze omgeving samenwerken worden steeds hogere eisen gesteld. Wij kunnen onze opgaven in toenemende mate alleen nog samen realiseren met andere partners. Dit betekent samenwerken en netwerken. De uitdaging hierbij is om het juiste evenwicht te vinden tussen goede relaties en een zakelijke benadering.

Wij zullen nog meer accent gaan leggen op relatiebeheer. Vroegtijdig weten wat er speelt en via samenwerken werken aan creatieve oplossingen met een zakelijke win-win verhouding is het devies.

Personeel

Een goede taakinfilling kan alleen met een goede kwalitatieve en kwantitatieve personeelsbezetting. Ervaren goed opgeleide medewerkers die specifieke kennis en ervaring hebben zijn onmisbaar voor een goede kwaliteit van ons werk. Willen wij onze positie als waterautoriteit waar blijven maken dan betekent dit dat wij blijvend moeten investeren in onze medewerkers. Daarnaast zijn wij op een aantal plekken kwetsbaar waar het om kennis gaat. Dit betekent dat er blijvend wordt ingezet op zowel kennis verdieping als aan kennisdeling.

Acties 2018:

- Uitwerken van de strategische personeelsplanning 2017-2020.
- Verder ontwikkelen van de benodigde personele competenties.

L. EMU-saldo

Nederland moet zich als deelnemer aan de Economische en Monetaire Unie houden aan een aantal spelregels. Eén van de spelregels is dat het nationale overheidstekort in een jaar niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Als meer dan 3% tekort ontstaat, dreigen sancties vanuit Brussel.

Het overheidstekort wordt niet alleen bepaald door de nationale overheid, ook decentrale overheden dragen bij in het bepalen van het tekort. Van de decentrale overheden spelen de waterschappen hierin een bescheiden rol. Doordat voor het bepalen van het EMU tekort een andere boekhoudmethode wordt toegepast, is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

In de Wet HOF zijn de spelregels opgenomen hoe Nederland het EMU-saldo terug kan brengen tot 0% en welke bijdrage van de decentrale overheden wordt verwacht. Voor de decentrale overheden samen is voor 2017 de norm vastgesteld op -0,3%. Een onderverdeling van dit saldo over de drie decentrale overheden is niet beschikbaar en wordt ook niet gemaakt.

Met het nieuwe kabinet gaan de decentrale overheden afspraken maken over het EMU-saldo voor 2018 en verder. Op korte termijn verwachten we hierover nog geen afspraken. Daarom zijn we voor het overzicht "Berekening EMU saldo 2018" uitgegaan van de huidige referentiewaarden. We verwachten dat we ten tijde van de meerjarenraming 2019 – 2022 wel beschikken over nieuwe afspraken met het kabinet.

Op basis van de huidige economische situatie verwacht het CPB een positief EMU-saldo van 0,9% in 2018 oplopend naar 1,6% in 2021. In dit cijfer zit een negatief EMU-saldo van de decentrale overheden van 0,2% verwerkt. We denken dan ook dat het met de interbestuurlijke discussie met het kabinet ten aanzien van het EMU-saldo zo'n vaart niet zal lopen.

Voor alle waterschappen samen gaan we uit van een toegestaan tekort van rond de € 425 miljoen, dat is -0,06%. Voor Hunze en Aa's is een "referentiewaarde" te bepalen van ongeveer € 15 miljoen.

Uit de berekening van ons EMU saldo blijkt een saldo van € 0,4 miljoen negatief. Dit is onder onze referentiewaarde van € 15 miljoen negatief.

Berekening EMU saldo 2018

(bedragen x € 1.000,-)

1. EMU exploitatiesaldo		-2.921
2. Invloed investeringen		
-/-	netto investeringsuitgaven	15.000
+	investeringssubsidies	
+	verkoop materiële en immateriële activa	
+	afschrijvingen	17.895
3. Invloed voorzieningen		
+	toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	618
-/-	onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	
-/-	betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	1.018
+	eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	
4. Invloed reserves		
-/-	betalingen rechtstreeks uit reserves	
+	eventuele externe vermeerderingen van reserves	
5. Deelnemingen en aandelen:		
-/-	boekwinst	
+	boekverlies	

EMU SALDO VOLGENS BEGROTING 2018

-426

Hoofdstuk 4. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten

nr	omschrijving	begroting 2018	begroting 2017	rekening 2016
1	rentelasten	6.322.102	6.795.557	7.127.838
2	afschrijvingen	17.895.133	17.912.325	17.175.906
3	personeelslasten	25.010.579	24.420.250	22.861.771
4	goederen	2.544.457	2.526.559	2.300.708
5	energie	3.345.217	3.632.215	3.407.700
6	huren, pachten en lease	1.289.543	1.270.486	1.261.000
7	verzekeringen	201.202	198.229	181.147
8	belastingen	122.576	120.764	99.550
9	onderhoud door derden	5.037.645	5.084.182	5.490.111
10	overige diensten door derden en bijdragen aan derden	26.095.212	26.542.935	25.375.839
11	toevoegingen aan voorzieningen	618.000	770.000	1.453.032
12	onvoorzien	106.127	107.220	0
13	ten laste van reserves	0	0	625.000
	Totaal	88.587.793	89.380.723	87.359.602

nr	omschrijving	begroting 2018	begroting 2017	rekening 2016
1	rentebaten	771.522	776.282	868.316
2	baten in verband met salarissen en sociale lasten	53.212	51.914	30.238
3	opbrengsten goederen, werken en diensten voor derden	2.771.330	2.812.624	2.978.198
4	opbrengst uit eigendommen	57.841	56.986	66.483
5	waterschapsbelastingen Af: kwijtscheldingen	83.142.377 2.217.200	83.911.559 2.365.200	84.613.808 2.217.434
		80.925.177	81.546.359	82.396.374
6	bijdrage van derden	1.087.711	1.052.558	1.884.204
7	onttrekking aan reserves algemene reserves bestemmingsreserves	1.865.000 1.056.000	1.972.000 1.112.000	-192.000 1.791.000
8	exploitatieresultaat	0	0	-2.463.211
	Totaal	88.587.793	89.380.723	87.359.602

Toelichting op de begroting naar kosten- en opbrengstesoorten

Hieronder volgt een analyse van de begroting 2018 op kosten- en opbrengstesoorten. De verschillen met de begroting 2017 worden hieronder verklaard. In de analyse worden alleen de grotere afwijkingen genoemd. De bedragen zijn op duizendtallen afgerond.

	Begroting 2018	Begroting 2017		Vershil
- Netto lasten	85.007.000	85.884.000	V	877.000
Dekking:				
- Waterschapsbelastingen	83.142.000	83.912.000		-0,9%
- Onttrekking algemene reserves	1.865.000	1.972.000		
Totaal	85.007.000	85.884.000		-1,0%

De lagere netto last ten opzichte van de begroting 2017 is als volgt samengesteld:

	Begroting 2018	Begroting 2017		Vershil
Lasten				
1 kapitaallasten	24.217.000	24.708.000	V	491.000
2 personeelslasten	25.011.000	24.420.000	N	-591.000
3 goederen	2.544.000	2.527.000	N	-17.000
4 energie	3.345.000	3.632.000	V	287.000
5 huren, pachten en lease	1.290.000	1.270.000	N	-20.000
6 verzekeringen en belastingen	324.000	319.000	N	-5.000
7 onderhoud door derden	5.038.000	5.084.000	V	46.000
8 overige diensten door derden en bijdragen aan derden	26.095.000	26.544.000	V	449.000
9 toevoeging aan voorzieningen	618.000	770.000	V	152.000
10 onvoorzien	106.000	107.000	V	1.000
	88.588.000	89.381.000	V	793.000
Baten				
11 rentebaten	772.000	776.000	N	-4.000
12 baten i.v.m. salarissen / sociale lasten	53.000	51.000	V	2.000
13 opbrengst goederen, werken en diensten voor derden	2.771.000	2.813.000	N	-42.000
14 opbrengst uit eigendommen	58.000	57.000	V	1.000
15 bijdragen van derden	1.088.000	1.053.000	V	35.000
16 kwijtscheldingen	-2.217.000	-2.365.000	V	148.000
17 onttrekking bestemmingsreserves	1.056.000	1.112.000	N	-56.000
	3.581.000	3.497.000	V	84.000
Netto lasten	85.007.000	85.884.000	V	877.000

Vershillen kleiner dan € 10.000 worden hieronder niet toegelicht.

1 Kapitaallasten (V € 491.000)

Betreft:

- afschrijvingen	V	17.000
- rentelasten	V	474.000
	V	<u>491.000</u>

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn berekend op basis van de uitkomst van de jaarrekening 2016 en de recente planning van de investeringen. Het voordeel bestaat uit per saldo vrijval van de afschrijvingen van de volledig afgeschreven objecten en hogere afschrijvingen als gevolg van de nieuw geplande investeringen.

Rentelasten

De rentepercentages waren de afgelopen jaren historisch laag en zijn het afgelopen jaar nog verder gedaald. Het renteomslagpercentage bedraagt 2,82% tegen 2,96% in 2017.

2 Personeelslasten (N € 591.000)

De personeelslasten zijn € 591.000 hoger ten opzichte van de begroting 2017.

	Begroting 2018	Begroting 2017		Vershil
- salarissen en sociale lasten	23.840.000	23.266.000	N	-574.000
- overige personeelslasten	847.000	835.000	N	-12.000
- personeel van derden	324.000	319.000	N	-5.000
	<u>25.011.000</u>	<u>24.420.000</u>	N	<u>-591.000</u>

Salarissen en sociale lasten

De reguliere formatie waarmee in de begroting is gerekend bedraagt 317,5. In deze formatie is rekening gehouden met 7 FTE aan trainees. Voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten is uitgegaan van 2,5%.

Overige personeelslasten

Personeel derden

De stijging van respectievelijk € 12.000 en € 5.000 betreft de inflatie van 1,5%.

3 Goederen (N € 17.000)

Tussen de post onderhoud derden en goederen bestaat een relatie doordat het onderhoud deels door eigen personeel wordt uitgevoerd en deels wordt uitbesteed. Bij uitbesteding worden de totale kosten verantwoord op onderhoud derden, inclusief de door de derde gebruikte materialen. Het nadeel ad € 17.000 wordt in de analyse van de post onderhoud door derden meegenomen.

4 Energie (V € 287.000)

De energiekosten dalen met € 287.000 ten opzichte van de begroting 2017. De raming is gebaseerd op het werkelijk verbruik over voorgaande jaren en de vastgelegde prijsafspraken met de energieleverancier. Daarnaast is rekening gehouden met reeds genomen en nog te nemen energie maatregelen.

5 Huren, pachten en lease (N € 20.000)

Het nadeel ad € 20.000 betreft met name de gehanteerde inflatie van 1,5%.

7 Onderhoud door derden (V € 46.000)

Het voordeel bedraagt	V	46.000
Nadeel op Goederen (zie post 3 Goederen)	N	-17.000
Totaal voordeel	V	<u>29.000</u>

De kosten van onderhoud zijn gebaseerd op de werkelijke kosten van de afgelopen jaren, vermeerderd met 1,5% inflatie.

8 Overige diensten door derden en bijdragen aan derden (V € 449.000)

De kosten ten opzichte van de begroting 2017 zijn € 449.000 lager.

- Karteren van de Veengebieden, eenmalige kosten 2017	V	203.000
- Bijdrage Hefpunt / NBK	V	252.000
- Aanpassingen budgetten beheerprogramma 2016-2021	V	203.000
- Toetsen primaire keringen conform nieuwe aanpak vastgelegd in de Waterwet (uitgebreidere aanpak en strengere veiligheidsnormen)	N	-170.000
- Onderzoekskosten zuiveringsstrategie	N	-25.000
- Dierenwelzijn	N	-35.000
- DuurSaam Glashelder	N	-42.000
- Verwijderen exoten / woekerplanten	N	-50.000
- Bijdrage Het Waterschapshuis (HWH)	N	-86.000
- Zuiveren afvalwater door Noorderzijlvest	V	568.000
- Zuiveren afvalwater door Vechtstromen	V	194.000
- Verhoging budget grondtransacties	N	-30.000
- Bijdrage Digitale Overheid en Basisregistratie Personen	N	-60.000
- Monitoring waterkwaliteit; geneesmiddelen	N	-40.000
- Gewasbeschermingsmiddelen (GBM) analyses nutriënten	N	-80.000
- Luchtfoto's omwerken naar mutatiemodellen	N	-30.000
- Inflatie en diversen	N	-323.000
	V	<u>449.000</u>

9 Toevoeging aan voorzieningen (V € 152.000)

Dit betreft de voorziening oninbare belastingdebiteuren. Door het economisch herstel zijn de oninbare belastingbedragen gedaald.

13 Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden (N € 42.000)

Dit betreft voor € 97.000 een nadeel wegens een lagere bijdrage grensoverschrijdend afvalwater (GOAW) van waterschap Drents Overijsselse Delta (DOD) door wijziging van het verrekentariaf. Het restant (voordeel € 55.000) betreft inflatie en een aantal kleinere aanpassingen.

15 Bijdragen van derden (V € 35.000)

Het voordeel ten opzichte van de begroting 2017 is € 35.000 hoger Dit betreft:

- Dienstverlening salarisadministratie en P&O advisering aan Hefpunt vervalt ingaande 2018; NBK heeft dit in eigen beheer	N	-78.000
- Hogere bijdrage muskusratten- en beverrattenbeheer	V	30.000
- Hogere opbrengst subsidies (op basis voorgaande jaren)	V	26.000
- Bijdrage Omgevingswet	V	36.000
- Inflatie en diversen	V	21.000
	V	<u>35.000</u>

16 Kwijtscheldingen (V € 148.000)

Door het economisch herstel zijn de oninbare belastingbedragen gedaald.

17 Onttrekking bestemmingsreserves (N € 56.000)

Ingaande 2015 wordt een aantal uitgaven niet meer geactiveerd. Dit betreft de eigen uren van de projectleiders, de bouwrente en de jaarlijks terugkomende ICT uitgaven van kleinere hardwareposten. Afgesproken is dat deze extra lasten worden gedekt uit de bestemmingsreserves afkoopsommen. Aangezien de afkoopsommen volledig de taak watersysteembeheer betreffen kan ook alleen het deel van de extra lasten van deze taak ten laste van de afkoopsommen worden gebracht.

Rekening houdende met de lagere afschrijvingen als gevolg van het niet meer activeren, bedraagt de aanwending uit de afkoopsommen € 1.056.000. Deze aanwending zal jaarlijks dalen als gevolg van de jaarlijks hogere besparing op de afschrijvingen.

Hoofdstuk 5. Vaststellen begroting 2018

Het algemeen bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's;

Gezien de door het dagelijks bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's opgemaakte ontwerpbegroting voor het jaar 2018:

Overwegende:

- Dat de ontwerpbegroting gedurende 14 dagen ter inzage gelegd is, nadat daarvan openbare kennisgeving heeft plaatsgevonden.
- Dat tegen het ontwerp van de begroting geen bezwaren zijn ingebracht c.q. de ingebrachte bezwaren zijn overwogen.
- Gelet op artikel 101 van de Waterschapswet.

Besluit:

1. de begroting 2018 van het Waterschap Hunze en Aa's als volgt vast te stellen overeenkomstig het door het dagelijks bestuur aangeboden ontwerp,

A. De netto-kosten per programma:

Programma veiligheid	€ 11.693.251,-
Programma watersysteembeheer	€ 54.410.744,-
Programma organisatie	€ 22.723.636,-
Waarvan doorberekend aan veiligheid en watersystemen	€ 5.685.254,-

Totaal netto-kosten programma's € 83.142.377,-

B. De netto-kosten per taak:

Watersysteembeheer	€ 43.661.250,-
Zuiveringsbeheer	€ 39.481.127,-

Totaal netto-kosten te dekken uit de heffingen € 83.142.377,-

C. Kosten- en opbrengstensoorten

Totaal lasten	€ 88.587.793,-
Totaal baten (excl. de heffingen)	€ 7.662.616,-
Totaal heffingen	€ 83.142.377,-
Verwachte kwijtschelding	€ -2.217.200,-
Totaal baten (incl. de heffingen)	€ 88.587.793,-

2. de geplande investeringen 2018 (bijlage 1) als volgt vast te stellen:

- a. Voor de investeringen in de categorie C kredieten beschikbaar te stellen van € 5.321.500,-.
- b. In te stemmen met de investeringsvoornemens onder de categorie E1. Definitieve besluitvorming zal plaatsvinden via afzonderlijk voor te leggen kredietvoorstellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's d.d. 15 november 2017.

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

BIJLAGEN BEGROTING 2018

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSHEMA 2018

Categorie A - Projecten waar reeds besluitvorming over heeft plaatsgevonden en volgens planning verlopen.

Getoond worden de geplande uitgaven van reeds beschikbaar gestelde kredieten.

	Omschrijving / projectnaam	2018
		Investering
	Programma Veiligheid	
246	Westerwoldse Aa	112.004
500	Masterplan Kaden	1.460.020
679	Slochterdiep en zijtakken	102.500
	Subtotaal	1.674.524
	Programma Watersystemen	
076	Herinrichting midden Groningen	70.000
314	Stedelijke wateropgave	211.500
417	Verdrogingsbestrijding	20.800
604	HIR Oude Veenkoloniën	209.300
636	Renovatie RGM's	400.000
655	Kanaal Fiemel	40.000
677	Deuzerdiep-Anreepdiep	85.401
708	UPDA	118.485
740	Natuurvriendelijke oevers	1.365.000
741	Vispassages	75.000
742	Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa	165.000
744	Maatregelen waterlichaam Hunze	302.500
755	Versterken boezemkades Winschoterdiep Pekel Aa	2.700.000
773	DAW bijdrage regionale regeling	280.000
	Duurzaamheidsmaatregelen zon en wind	400.000
	Subtotaal	6.442.986
	Programma Organisatie	
612	Nieuwbouw laboratorium	2.345.000
751	Vervanging onderhoudsbeheersysteem	150.000
	Subtotaal	2.495.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	10.612.510

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSCHEMA 2018

Categorie C - Nieuwe projecten die overeenkomstig de lijn van onderhoud en beheer als normale vervangingen / aanpassingen gelden en beheersmatige investeringen die elk jaar in één keer ter besluitvorming worden voorgelegd bij het aanbieden van de begroting.

		2018
	Omschrijving / projectnaam	Investering
	Programma Veiligheid	
602	Vervanging hekwerk zeedijk	50.000
692	Herprofileren boezemkades	200.000
718	Groot onderhoud zeeobjecten	150.000
	Subtotaal	400.000
	Programma Watersystemen	
426	Baggeren stedelijk gebied	225.000
467	Groot onderhoud stuwen	200.000
496	Groot onderhoud sluizen	200.000
625	Nieuwe Statenzijk	45.000
647	Schouwbare schouwsloten	30.000
664	Onderhoudsmachines	1.200.000
669	Vervangen diverse beschoeiingen	485.000
670	Oplossen knelpunten landelijk gebied	237.500
673	Groot onderhoud RWZI's	494.000
688	Cultuurhistorisch erfgoed	50.000
715	Baggeren Kieldiep	500.000
731	Stedelijk waterbeheer	100.000
783	Verharding werkplaats Veele	200.000
786	Vervanging aardlekschakelaars stuwen	80.000
	Subtotaal	4.046.500
	Programma Organisatie	
620	Zoek en Vind in GIS/Mylex	20.000
719	ICT investeringen	425.000
721	Lokaliseren en inmeten eigen kabels	50.000
728	Uitbreiding netwerkopslag GEO info	55.000
737	Aanschaf laboratoriumapparatuur	100.000
746	Landmeetapparatuur	55.000
788	Digitale handtekening	50.000
793	Uitbreiding open info portaal	50.000
794	Basis registratie ondergrond	40.000
795	Geo Info & Metadata	30.000
	Subtotaal	875.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	5.321.500

Toelichting C investeringen begroting 2018

Programma Veiligheid

602 Vervanging hekwerk zeedijk (€ 50.000,-)

Bij het gereedkomen van de zeedijk ca. 25 jaar geleden zijn er veel hekwerken geplaatst. Deze bestonden uit hardhouten palen met gaas. Nu, na al die jaren, zijn de palen grotendeels ingerot en is het hekwerk toe aan een grootschalige vervanging. Het budget is bedoeld om materialen in te kopen, zodat we zelf buiten het maaiseizoen in eigen beheer het nieuwe hekwerk kunnen plaatsen.

692 Herprofileren boezemkaden (€ 200.000,-)

We hebben de veiligheid van onze regionale keringen geanalyseerd en hierover gerapporteerd aan de Provincie Groningen. Om onze boezemkeringen op hoogte en stabiel te houden moeten ze periodiek opgehoogd en geherprofileerd worden als gevolg van autonome zetting.

In 2018 zijn hiervoor trajecten langs het BL Tijdenskanaal, Veendiep en de Wedder-/Hoorndermeeden gepland.

718 Groot onderhoud zeeobjecten (€ 200.000,-)

In 2014 zijn vijf zeeobjecten zowel civiel, bouwkundig, mechanisch als elektrisch geïnspecteerd en op tijd en geld weggezet. In 2015 zijn de overige zeeobjecten, nog zes stuks, op dezelfde wijze inzichtelijk gemaakt. De uitkomst van deze inspecties is enerzijds een stuk achterstallig onderhoud en anderzijds de uitvoering van groot onderhoud voor de komende jaren inzichtelijk te maken. De komende jaren wordt het groot onderhoud geraamd op € 150.000,- per jaar. In 2018 staan o.a. de volgende werkzaamheden op de planning: revisie wielstellen coupure Delfzijl; vervangen dakbedekking spuigebouw Nieuw Statenzijl; diverse bouwkundige en civiele werkzaamheden keersluis Termunterzijl; PLC (programmable logic controller) vervangen van aflatwerk Oosterhorn.

Programma Watersystemen

426 Baggeren stedelijk gebied (€ 225.000,-)

De afgelopen jaren heeft het waterschap met bijna alle gemeenten onderhoudsovereenkomsten gesloten voor het stedelijk water (alleen Pekela/Veendam nog niet). Hierbij zijn de belangrijke watergangen in beheer en onderhoud overgenomen, waaronder de baggerwerkzaamheden. De komende jaren wordt op projectmatige wijze en in overleg met de gemeenten het regulier baggerwerk in de bebouwde omgeving uitgevoerd.

467 Groot onderhoud stuwen (€ 200.000,-)

Jaarlijks wordt van een aantal relatief oude stuwen de stuwkleppen en de verdere constructie geïnspecteerd en zo nodig gereviseerd. Uit de inspecties blijkt vooral dat van de oudere stuwkleppen (ouder dan ca. 35 jaar) de zij-afdichtingen, de gebruikte bouten en moeren en de corrosiebescherming aan vervanging toe zijn. De revisie van een aantal brede stuwen (breder dan 4,5 meter) is afgerond. Momenteel worden de werkzaamheden aan kleinere stuwen opgepakt (smaller dan 4,5 meter). Hieruit blijkt dat naast bovengenoemd staalwerk ook het civiele werk aandacht nodig heeft. Er heeft een prioritering plaatsgevonden op basis van inspecties.

496 Sluizen groot onderhoud (€ 200.000,-)

Op basis van regelmatige inspecties en een onderhoudsschema worden de prioriteiten bepaald. De werkzaamheden worden buiten het vaarseizoen uitgevoerd.

Het plan voor 2018 omvat onder andere herstel boven deuren, taats en drempel van: Kielsterverlaat, 1ste Verlaat Pekelerhoofddiep, Vlagtweddersluis, inactieve kolk 4de Verlaat Stadskanaal.

625 Nieuwe Statenzijl (€ 45.000,-)

Dit betreft de conservering van de stalen deuren. De inspectie van stalen deuren heeft inmiddels plaatsgevonden. Geconcludeerd is dat de coating op een paar specifieke plaatsen moet worden bijgewerkt.

647 Schouwbare schouwsloten (€ 30.000,-)

Met deze investering wordt achterstallig onderhoud hersteld bij sloten die niet in schouwbaar staat zijn en door het waterschap als schouwslot zijn aangewezen. Deze worden éénmalig dusdanig geschoond door het waterschap dat ze in opvolgende jaren geschouwd kunnen worden, en dus geschoond moeten worden door de aanliggende eigenaren zelf. Het betreft schouwsloten verspreid over het waterschapsgebied. Het aantal aan te wijzen schouwsloten neemt overigens per jaar af. De daarvoor benodigde investeringen zullen daardoor steeds geringer worden.

664 Onderhoudsmachines (€ 1.200.000,-)

Op basis van het aantal draai-/gebruiksuren en onderhoudshistorie wordt jaarlijks een aantal onderhoudsmachines vervangen.

669 Vervangen diverse beschoeiingen (€ 485.000,-)

Voor de noodzakelijke vervanging van diverse beschoeiingen wordt jaarlijks € 485.000,- gepland. Onderzocht is wat de beste methode is om oevers te fixeren. De resultaten van dit onderzoek zijn in het bestuursvoorstel van 3 oktober 2012 (beheer en onderhoud oevers langs hoofdwatgangen) verwerkt en kunnen leiden tot een aangepaste planning op langere termijn.

670 Oplossen knelpunten landelijk gebied (€ 237.500,-)

Betreft het aanbrengen van eenvoudige verbeteringen aan het watersysteem waarmee knelpunten voor ingelanden in het landelijk gebied snel kunnen worden opgelost. Het gaat dan bijvoorbeeld om het leggen van een duiker, het verdiepen van een watergang of het aanbrengen van een eenvoudige stuw.

673 Rwwi's groot onderhoud (€ 494.000,-)

Volgens het programma Groot Onderhoud Rwwi's wordt voor diverse installatiedelen vervanging of levensduur verlengend groot onderhoud voorzien. Het gaat hierbij onder andere om gepland onderhoud van: revisie buffer gistingstank rwwi Scheemda; vervanging looprand nabezinktank 3 rwwi Stadskanaal; vervanging frequentie-omvormers influentpompen rwwi Veendam; diverse civiel / bouwkundige werkzaamheden. Daarnaast zal een aantal zaken, afhankelijk van de feitelijke toestand, worden gereviseerd of vervangen, zoals monsternamekasten, voortstuwars, en pompen.

688 Cultuurhistorisch erfgoed (€ 50.000,-)

Bij het 6e Verlaat (Ter Apelkanaal) wordt het 'paardestalletje' opgeknapt. Het huisje is samen met het 6e Verlaat onderdeel van ons watererfgoed. Het betreft bouwkundige en elektrotechnische werkzaamheden.

715 Baggeren Kieldiep (€ 500.000,-)

Onze kanalen worden gebaggerd met een relatief lage frequentie van ca. 1 x in de 30 jaar. Het Kieldiep en enkele andere wijken en kanalen in de omgeving van Hoogezand hebben nu te maken met beperking van doorstroming als gevolg van lokaal gelegen ondieptes.

731 Stedelijk waterbeheer (€ 100.000,-)

Met de overdracht van het stedelijk water van gemeenten naar ons waterschap zijn ook investeringen gemoeid om de situatie te laten voldoen aan de eisen. Het betreft dan vooral het wegwerken van achterstallig onderhoud aan waterbodems en kunstwerken. In overleg met de gemeenten wordt beoordeeld welke investeringen noodzakelijk zijn en op basis hiervan zal een prioritering worden gemaakt. De investeringen vloeien voort uit de notitie stedelijk waterbeheer.

783 Verharding werkplaats Veele (€ 200.000,-)

De aanwezige verharding op de werkplaats Veele is in slechte staat en moet vervangen worden. Op dit moment bekijken we de diverse mogelijkheden om in 2018 de verharding te vervangen.

786 Vervanging aardlekschakelaars stuwen (€ 80.000,-)

Onze telemetrie stuwen en gemalen hebben allemaal een aardlekschakelaar. Bij onweer gaan deze aardlekschakelaars vaak uit waarna ze handmatig moeten worden gereset. Dit betekent dat de installaties enige tijd niet werken. We vervangen van onze belangrijkste objecten de aardlekschakelaars door exemplaren die automatisch resetten.

Programma Organisatie

620 Zoek en vind in GIS/Mylex (€ 20.000,-)

Het betreft de aansluiting van de GIS-database op de door ons gebruikte Mylex zoekmachine teneinde ook GIS-data organisatie breed vindbaar te maken.

719 ICT investeringen (€ 425.000,-)

Dit betreft de volgende investeringen.

VPN Wolk (€ 50.000,-)

Om al onze objecten op een veilige en goedkopere manier te kunnen ontsluiten willen we gebruik gaan maken van een VPN (Virtueel Private Network). Hiervoor is een investering nodig in de benodigde hard- en software. Hiermee kunnen we efficiënter werken en zijn we minder afhankelijk van een leverancier.

Modem vervanging objecten (€ 100.000,-)

De modems die zorgen voor de verbinding met het hoofdpst systeem (telemetrie) zijn van een dusdanige leeftijd dat de werking niet gegarandeerd kan worden. Ook is het beheer hierop arbeidsintensief en is het niet mogelijk om digitale inbraken (hack pogingen) te detecteren. Vanuit het oogpunt van beheer en veiligheid is vervanging noodzakelijk, ook om te voldoen aan de BIWA (Baseline Informatieveiligheid Waterschappen).

Testruimte voor proces automatisering (€ 15.000,-)

De verbinding tussen ons hoofdpststelsel en de onderstations (telemetrie) is complex, maar ook belangrijk. Om nieuwe apparatuur te kunnen testen tussen onze hoofdpst en de onderstations zonder dat dit de productieomgeving verstoort is er een testomgeving nodig. Hier kunnen de afdeling SW en team ICT uitgebreid nieuwe functionaliteiten testen zonder dat dit invloed heeft op de productieomgeving.

Implementatie NLCS (€ 25.000,-)

NLCS (NederLandse CAD Standaard) is dé CAD teken-standaard van de Nederlandse GWW-sector (grond-, weg- en waterbouw). De NLCS bevat afspraken voor het omgaan met metadata, digitaal tekenen, het uiterlijk van de tekening en – vooral – de bestandsopbouw van tekenwerk. De NLCS is als standaard nodig om:

- meer eenheid in het tekenwerk binnen de sector te krijgen,
- de uitwisseling van (informatie in) digitale tekeningen tussen (contract)partijen in het proces te verbeteren,
- te voorkomen dat tekeningen binnen een project steeds weer opnieuw moeten worden opgezet, omdat iedere betrokken partij een eigen 'standaard' hanteert,
- te borgen dat digitale tekeningen as built tot vijftien à twintig jaar na oplevering nog bruikbaar zijn voor onderhoud en reconstructie. Dit laatste heeft ook een relatie met Archief 2020.

Horizontaal berichtenverkeer (€ 40.000,-)

De Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) betekent feitelijk dat alle bronhouders, waaronder het waterschap, in hun eigen BGT-kaart of -database werken. Deze gegevens kunnen burgers ook inzien. Deze database wordt periodiek gesynchroniseerd met de zogenaamde Landelijke Voorziening. De waterschap-specifieke kernregistraties, zoals legger en beheerregister worden nog niet met de BGT gesynchroniseerd. Hierdoor worden voor wijziging momenteel dubbele werkzaamheden uitgevoerd. Het risico is aanwezig dat onze kernregistratie hierdoor niet overeenkomt met de BGT. Door horizontaal berichtenverkeer wordt een kernregistratie op één plaats bijgehouden en gesynchroniseerd met de BGT.

Digitale overheid (€ 150.000,-)

Binnen het landelijk project Digitale Overheid 2017 moeten veel werkzaamheden worden uitgevoerd op het gebied van ontsluiting van informatie, beschikbaarheid van informatie en openheid van informatie. Bijvoorbeeld de GDI.

We moeten aansluiten op de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) van de rijksoverheid voor de digitale overheid ten behoeve van het uitwisselen van landelijke gegevens, bijvoorbeeld kadastrale informatie.

De Algemene wet bestuursrecht zorgt ervoor dat burgers en bedrijven het recht krijgen op digitaal zaken doen met de overheid. Het vormt de grondslag voor de Digitale Overheid.

De inrichting hiervan wordt geraamd op € 150.000,-. De komende jaren worden meer uitgaven voor de Digitale overheid gepland.

Aanschaf PC's en laptops (€ 45.000,-)

Een deel van de PC's en laptops die binnen de organisatie gebruikt worden zijn nu vijf jaar of ouder. Om betrouwbaarheid te garanderen is het noodzakelijk om deze te vervangen voor een nieuw model.

721 Lokaliseren en inmeten eigen kabels (€ 50.000,-)

Gebleken is dat eigen elektriciteitskabels en telecomkabels naar stuwten, die liggen in ons eigendom niet allemaal in beeld zijn. Volgens de wet WION is er een wettelijke verplichting deze te lokaliseren, in te meten en beschikbaar te stellen aan het Kadaster, die de loketfunctie van het WION heeft.

728 Uitbreiding netwerkopslag GEO info (€ 55.000,-)

Met de invoering van de wettelijk verplichte basisregistraties (o.a. Basisregistratie Grootchalige Topografie) en het beheer daarvan neemt de hoeveelheid te bewerken en verwerken data sterk toe.

Om deze data te kunnen bewerken en beschikbaar te stellen voor de organisatie is uitbreiding van de opslagcapaciteit noodzakelijk. De capaciteit zal worden gebruikt voor rasterdata, luchtfoto's, topografische data, data stereokartering, data mutatiesignalering en conserveren van brondata. De toepassing van deze data ligt op het vlak van stereo-cartografie, mutatiesignalering, handhaving, bodemdaling (Nedmag, veenoxidatie) en tariefdifferentiatie watersysteemheffing. De software voor deze toepassingen is reeds aanwezig binnen onze organisatie.

737 Aanschaf laboratoriumapparatuur (€ 100.000,-)

We nemen jaarlijks € 200.000,- op aan vervangingsinvesteringen / beheersmatige investeringen voor het laboratorium. De concrete invulling hiervan vindt meestal pas begin van het jaar plaats.

In 2018 geven we door de verbouw van het lab hier geen invulling aan. Dit jaar is de post bedoeld voor het geval er apparatuur stuk gaat en direct vervangen moet worden om de bedrijfsvoering niet in gevaar te brengen. Daarom is voor dit jaar geen € 200.000,-, maar € 100.000,- opgevoerd. De reguliere vervangingsinvesteringen hervatten we vanaf 2019.

746 Vervanging Landmeetapparatuur (€ 55.000,-)

Vervanging van één van de twee GPS Landmeettoestellen. Deze toestellen worden breed in de organisatie gebruikt voor meet, controle- en uitzetwerk. Het te vervangen toestel voldoet niet meer aan de huidige eisen.

788 Digitale handtekening (€ 50.000,-)

De correspondentie met onze zakelijke relaties en onze ingelanden gaat steeds vaker digitaal. Projecten als Digitale overheid en de invoering van het Digitale Stelsel Omgevingswet versterken deze ontwikkeling. Om de rechtsgeldigheid van een deel van deze correspondentie te kunnen waarborgen heeft ons waterschap gecertificeerde digitale handtekeningen nodig. Dit project voorziet daarin.

793 Uitbreiding Open Informatie portaal (€ 50.000,-)

Voor de uitbreiding van onze open informatieportaal wordt onder andere gebruik gemaakt van externe ondersteuning om geïnventariseerde vragen van partijen als ingelanden, bureaus en overheden te vertalen in gebruiksklare informatie. Deze wordt via een webservice opengesteld via onze eigen website en het Gegevens Knooppunt Groningen.

794 Basis Registratie Ondergrond (BRO) (€ 40.000,-)

Met de wettelijk verplichte invoering van deze basisregistratie moeten er aanpassingen aan onze database gedaan worden om uitwisseling met deze basisregistratie mogelijk te maken. Bovendien zal er een Geo-Technisch Archief ingericht moeten worden om er voor te zorgen dat door ons verzamelde data beschikbaar is en blijft voor de toetsing van onze keringen in het kader van het Wettelijk Beoordelings Instrumentarium (WBI)

795 Geo Info & Metadata/Data op orde (€ 30.000,-)

In verband met de wettelijke verplichtingen voortvloeiend uit Digitale overheid 2017, Archief 2020, Wet Open Overheid en Omgevingswet is het noodzakelijk de data op orde te krijgen en te voorzien van de voorgeschreven Metadata. Buiten deze verplichting om is het ook voor onze eigen organisatie noodzakelijk om op een juiste manier met gevalideerde en complete informatie te kunnen werken.

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSCHEMA 2018

Categorie E 1 - Nieuwe projecten waarvan de kredietvoorstellen in de loop van 2018 ter besluitvorming worden voorgelegd.

	Omschrijving / projectnaam	2018
		Investering
	Programma Veiligheid	
230	Aanleg Meerstad	1.200.000
	Subtotaal	1.200.000
	Programma Watersystemen	
314	Stedelijke wateropgave	47.560
624	Vervanging WKK Scheemda	970.000
752	EEP maatregelen zuiveren	150.000
758	Versterken boezem- en kanaaloevers	200.000
772	Vervanging telemetrie onderstations kwantiteit	800.000
	Duurzaamheidsmaatregelen zon en wind	600.000
	Subtotaal	2.767.560
	Programma Organisatie	
612	Nieuwbouw laboratorium	1.000.000
796	BGT 2e tranche	100.000
797	Verkiezingen 2019	420.000
	Subtotaal	1.520.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	5.487.560

TOTAALOVERZICHT INVESTERINGEN 2018

	Totaal generaal categorie A, C en E1:	21.421.570
	Per programma:	
	Programma Veiligheid	3.274.524
	Programma Watersystemen	13.257.046
	Programma Organisatie	4.890.000
	Totaal per programma:	21.421.570

BIJLAGE 2 STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Omschrijving	Stand 1-1-2018	Mutaties 2018		
		Vermeerderingen		
		Interne		Externe
		Rente	Overige	
A ALGEMENE RESERVES				
Algemene reserve watersysteembeheer	8.615.803			
Algemene reserve zuiveringsbeheer	1.138.221			
Totaal algemene reserves	9.754.024			
B BESTEMMINGSRESERVES				
Bestemmingsreserve gemeentelijke waterplannen	526.892			
Bestemmingsreserve bodemsaneringen	1.200.538			
Bestemmingsreserve HWBP	448.000			
Totaal bestemmingsreserves	2.175.430			
C AFKOOPSOMMEN				
- afkoopsommen algemeen	14.201.937			
Totaal afkoopsommen	14.201.937			
D Rekeningresultaat				
Totaal rekeningresultaat				
Totaal Eigen Vermogen	26.131.391			
E VOORZIENINGEN				
Wachtgelden/pensioenen voormalig personeel en bestuur	1.781.270	53.438		
Totaal Voorzieningen	1.781.270	53.438		
Totaal Eigen Vermogen en Voorzieningen	27.912.661	53.438		

Mutaties 2018		Stand 31-12-2018	Berekende rente die niet aan de reserves / voorzieningen is toegevoegd	
Verminderings			Bedrag	Exploitatierekening
Interne	Externe			
1.865.000		6.750.803	250.062	31207
		1.138.221	49.039	31307
1.865.000		7.889.024	299.101	
		526.892	15.807	31207
		1.200.538	24.526	31207
		448.000	6.030	31207
		2.175.430	46.363	
1.056.000		13.145.937	426.058	31207
1.056.000		13.145.937	426.058	
2.921.000		23.210.391	771.522	
	400.000	1.434.708		
	400.000	1.434.708		
2.921.000	400.000	24.645.099	771.522	

BIJLAGE 3 STAAT VAN PERSONEELSLASTEN

ORGANISATIE EENHEID	PERSONEELSLASTEN					
	BEGROTING 2018 FORMATIE IN F.T.E.	Salarissen eigen personeel	Sociale lasten eigen personeel	Overige personeels- lasten eigen personeel	Personeel van derden	Totaal
Directie/staf	4,86	419.662	94.375			514.037
Veilig en Voldoende Water	120,48	5.866.077	1.417.988			7.284.065
Schoon Water	51,50	3.122.692	759.701			3.882.393
Beleid, Projecten en Laboratorium	59,18	3.975.875	935.387			4.911.262
Personeelszaken, Financiën en Bedrijfsvoering	74,46	4.624.563	1.085.253			5.709.816
Trainees	7,00	293.595	71.651			365.246
Subtotaal	317,48	18.302.464	4.364.355	-	-	22.666.819
Bestuur		654.796	36.419			691.215
Actief bovenformatief personeel		387.208	93.704			480.912
Overige personeelskosten				847.768		847.768
PERSONEEL VAN DERDEN					323.865	323.865
Totaal	317,48	19.344.468	4.494.478	847.768	323.865	25.010.579